

ТОВ «ВІНЕКОСОФТ»

LLC «VINECOSOFT»

21027 Україна, м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 4,
<http://vinecosoft.com.ua/> e-mail: vinecosoft@gmail.com
ЄДРПОУ40130870

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ Програми розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки

Замовник: Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації

Виконавець : ТОВ «Вінекосфот»
Директор

Опеся ДІДУСЕНКО

м. Вінниця 2024 р.

ЗМІСТ ЗВІТУ

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування	6
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	9
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	38
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	44
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	47
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3–5 та 10–15 років відповідно, а за необхідності– 50–100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	59
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування	66
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки) □	69
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	71
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	75
11. Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1–10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію	76
12. Додатки	

АНОТАЦІЯ

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Проведення стратегічної екологічної оцінки застосовується як системний процес для всебічного оцінювання на етапі планування проекту документа державного планування, що передбачає розгляд можливих альтернатив, заходів з пом'якшення негативних наслідків та їх інтеграцію до запропонованої містобудівної документації.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Стратегічна екологічна оцінка здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки.

МЕТОДОЛОГІЯ ЗДІЙСНЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною

Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» (введено в дію 28 лютого 2019 року). В цьому законі СЕО визначається як інструмент для запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище та встановлення відповідності запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

В Україні у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування регулюються Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (ухвалений Верховною Радою України 20 березня 2018 року та 10 квітня 2018 року підписаний Президентом України. Даний Закон вступив в дію з 12 жовтня 2018 року).

Закон встановлює в Україні механізм стратегічної екологічної оцінки (далі – СЕО), який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що всі важливі документи, зокрема, державні програми, повинні, у першу чергу, проходити стратегічну екологічну оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля.

Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування затверджені Наказом № 296 від 10 серпня 2018 року Міністерства екології та природних ресурсів України розроблені на виконання пунктів 6 та 7 частини першої статті 6 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Відповідно до пункту 4 статті 2 та пункту 2 статті 11 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» містобудівна діяльність підлягає стратегічній екологічній оцінці. Розділ «Охорона навколишнього природного середовища», що розробляється у складі проекту містобудівної документації, одночасно є звітом про стратегічну екологічну оцінку, який має відповідати вимогам Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (пункт 4 статті 2 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»).

Вимоги до структури та змісту Звіту про СЕО, визначені пунктом 2 статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» є обов'язковими.

Розроблення документу державного планування та Звіту про СЕО необхідно здійснювати відповідно до вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», Постанови КМУ «Про затвердження порядку розроблення, оновлення, внесення змін та

затвердження містобудівної документації від 01.09.2021 р. №926, ДБН Б.11-14:2021 «Склад та зміст містобудівної документації на місцевому рівні», ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова території».

В процесі розробки звіту про стратегічну екологічну оцінку необхідно врахувати вимоги наступних законодавчих актів:

- Земельний кодекс України;
- Водний кодекс України;
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- Закон України «Про основи містобудування»;
- Закон України «Про охорону земель»;
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»;
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря»;
- Закон України «Про управління відходами»;
- Закон України «Про рослинний світ»;
- Закон України «Про тваринний світ»;
- Закон України «Про природно-заповідний фонд України»;
- Закон України «Про екологічну мережу»;
- Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»;
- Закон України «Про аквакультуру»;
- Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів».

Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розроблення ДПТ та здійснення СЕО

В рамках проведення Стратегічної екологічної оцінки «Програма розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки», було складено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки (*додаток 1*) та опубліковано її на офіційному сайті Вінницької обласної військової адміністрації (<https://vin.gov.ua/>), веб-сторінці Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації від 05.03.2024, що знаходиться у вільному доступі (*додаток 2*), також заяву було розміщено у трьох публічних місцях (на дошках оголошень органів місцевого самоврядування, об'єктів соціально-культурного призначення, на стаціонарно обладнаних зупинках маршрутних транспортних засобів, у місцях, визначених та обладнаних органами місцевого самоврядування, та в інших місцях масового перебування населення) (*додаток 3*) та зареєстровано в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки за № 05-03-5058-24 від 05.03.2024 р. 3

05.03.2024 р. протягом 10 календарних днів приймалися зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу СЕО.

Відповідно до частини 6 статті 10 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», у строк що не перевищує 10 днів з дня внесення до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту ДДП «Програма розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки», Управлінням розвитку територій та інфраструктури Вінницької ОВА в межах своїх повноважень були надані зауваження та пропозиції, які необхідно врахувати при складанні звіту про стратегічну екологічну оцінку (додаток 4).

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

ПРОГРАМА розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки (далі – Програма) є документом державного планування місцевого рівня.

Розроблення документа державного планування також має зв'язок та узгоджується з іншими ДДП, а саме: різними планами та програми, які в тій чи іншій мірі визначають перед умови для прийняття проектних рішень в даній містобудівній документації. Їх положення та завдання беруться до уваги в процесі розроблення містобудівної документації та стратегічної екологічної оцінки, а саме:

Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року, затверджена Вінницькою обласною радою, рішення №921 від 21 лютого 2020 року, 42 сесія 7 скликання.

Програма відповідає цілі 1 «Конкурентноздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку» та цілі 5 «Регіон безпечного середовища».

«Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках», затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02 травня 2023 року № 402-р.

Метою розроблення цієї Стратегії є забезпечення сталого розвитку галузі рибного господарства України (далі - галузь) в умовах зміни клімату, збереження природних запасів водних біоресурсів, зменшення імпортозалежності галузі, підвищення її конкурентоспроможного потенціалу та створення умов для інвестиційного розвитку, а також збільшення виробництва водних біоресурсів та виробленої з них продукції шляхом покращення екологічного стану рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) та збалансованості економічних і соціальних інтересів.

Ця Стратегія розроблена з урахуванням потреби в змінах в реалізації державної політики у галузі, зокрема щодо міжнародних зобов'язань України.

Ця Стратегія визначає пріоритетні цілі та завдання, спрямовані на розв'язання економічних, екологічних та соціальних проблем, виконання яких дасть можливість удосконалити державну політику в галузі, створити сприятливі умови для збільшення обсягів добування (вилову) водних біоресурсів, підвищити біопродуктивність внутрішніх рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), внутрішніх морських вод і територіального моря, наростити виробництво водних біоресурсів та виробленої з них продукції з метою гарантування продовольчої безпеки держави.

Схема екомережі Вінницької області, затверджена рішенням 10 сесії Вінницької обласної ради 6 скликання від 14.02.2012 р. №282 «Про затвердження регіональної екологічної мережі Вінницької області».

«Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року», забезпечення реалізації Стратегії у даному проекті ДДП досягається за рахунок сприяння збалансованому (сталому) розвитку шляхом досягнення збалансованості складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної), орієнтування на пріоритети збалансованого (сталого) розвитку, інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження ДДП, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, що передбачає аналіз і прогнозування екологічних ризиків, які ґрунтуються на результатах СЕО, відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за доступність, своєчасність і достовірність екологічної інформації.

«Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року». При розробці ДДП та стратегічної екологічної оцінки до нього враховані принципи при розробці системи санітарного очищення території проектування, які полягають у збільшенні обсягу сортування, переробки та повторного використання відходів.

«Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 9 32-р), забезпечення реалізації Концепції у даному проекті ДДП досягається за рахунок реалізації державної політики у сфері зміни клімату, а саме: врахування при розробці звіту СЕО «Рекомендацій щодо включення кліматичних питань до документів державного планування».

Згідно статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля, зокрема, віднесено:

вирощування аквакультури продуктивністю 10 тонн на рік і більше або здійснення даної діяльності на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;

проведення робіт з розчищення і днопоглиблення русла та дна річок, берегоукріплення, зміни і стабілізації стану русел річок.

Метою Програми є забезпечення населення широким асортиментом рибопродукції власного виробництва на основі індустріального та інноваційного розвитку аквакультури, збереження і поповнення рибних запасів шляхом зариблення річок басейну Південного Бугу та Дністра, окремих його приток, інших водних об'єктів аборигенними та червонокнижними видами риб і вселенцями.

Основними та пріоритетними завданнями Програми є:

- забезпечення сталого розвитку аквакультури Вінницької області;
- підвищення рибопродуктивності та покращення екологічного стану природних водойм;
- організація роботи з розвитку рекреаційного рибальства на водоймах області;
- забезпечення наукового супроводу розвитку рибного господарства області;
- підтримка заходів з метою протидії браконьєрству та контролю за реалізацією риби та рибної продукції, знярядь лову на ринках області та в торгівельній мережі.

В результаті виконання завдань Програми очікується:

- збільшення кількості суб'єктів господарювання, які займаються вирощуванням рибопосадкового матеріалу;
- збільшення об'ємів вирощування рибопосадкового матеріалу;
- збільшення об'ємів виробництва товарної риби у водоймах області;
- створення освітнього та науково-виробничого центру по розведенню та вирощуванню рибопосадкового матеріалу;
- розроблення не менше 3 науково-біологічних обґрунтувань для визначення кількісного та видового складу водних біоресурсів;
- щорічне зариблення річок в межах області аборигенними видами риб, вселенцями та червонокнижними видами.
- покращення умов аборигенних видів водних біоресурсів та збільшення рибопродуктивності рибогосподарських водних об'єктів;
- створення додаткових місць для любительського та спортивного рибальства;
- забезпечення моніторингу стану рибних запасів у водоймах області та визначення пріоритетних напрямів їх збереження і примноження;

- проведення щорічно не менше 2 заходів для підвищення кваліфікаційного та освітнього рівня спеціалістів галузі рибного господарства;

- зменшення випадків браконьєрства на водоймах області.

Зокрема, за період дії Програми передбачається збільшення кількості суб'єктів господарювання, які займаються вирощуванням рибопосадкового матеріалу на 6 одиниць, вирощування рибопосадкового матеріалу – на 2503 тис. шт., об'ємів вирощування товарної риби – на 412 тонн. За рахунок щорічних заходів планується зарибити водойми загальнодержавного значення 1000 тис. шт. аборигенними видами риб, вселенцями та червонокнижними видами.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогностні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

2.1 Характеристика поточного стану довкілля

Характеристика довкілля Вінницької області наведена згідно загальнодоступних джерел інформації:

- Доповіді про стан навколишнього природного середовища Вінницької області у 2019 році, яка підготовлена працівниками Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів. (<http://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/departament-ark/doc/OperMonitor/Dopov/Dop2019.pdf>).

- Екологічного паспорту Вінницької області.

Доповідь про стан навколишнього природного середовища Вінницької області є одним з основних документів, створених з метою узагальнити та систематизувати спостережну, статистичну та науково-дослідницьку екологічну інформацію про стан довкілля, про заходи з його збереження та охорони, які були здійснені обласними організаціями і установами.

Вінницька область утворена 27 лютого 1932 року. Обласний центр – місто Вінниця. Розташована на правобережжі Дніпра в межах Придніпровської та Подільської височин. Територія області становить 26517,6 км². До адміністративно-територіального складу області входять: - 27 районів, - 18 міських, 28 селищних та 661 сільська рада, в т.ч. 42 об'єднані територіальні громади (8 міських, 13 селищних, 21 сільська), - 1504 населених пункти, з них 29 селищ міського типу, 18 міст, у тому числі 6 міст обласного значення.

Клімат та мікроклімат

Клімат Вінницької області помірно континентальний з м'якою зимою та теплим вологим літом. Середньорічні температури: літня +18,6°C, +20,5°C, зимова -4°C, -6°C. Річна кількість опадів 520-590 мм, з них близько 80% припадає на теплий період року.

Область розташована в лісостеповій зоні, в границях Волино - Подільської та Придніпровської височини.

Сніговий покрив, як правило, утворюється неодноразово та залягає вкрай нерівномірно.

Середня кількість днів зі сніговим покривом за зимовий період коливається від 53 до 81 днів.

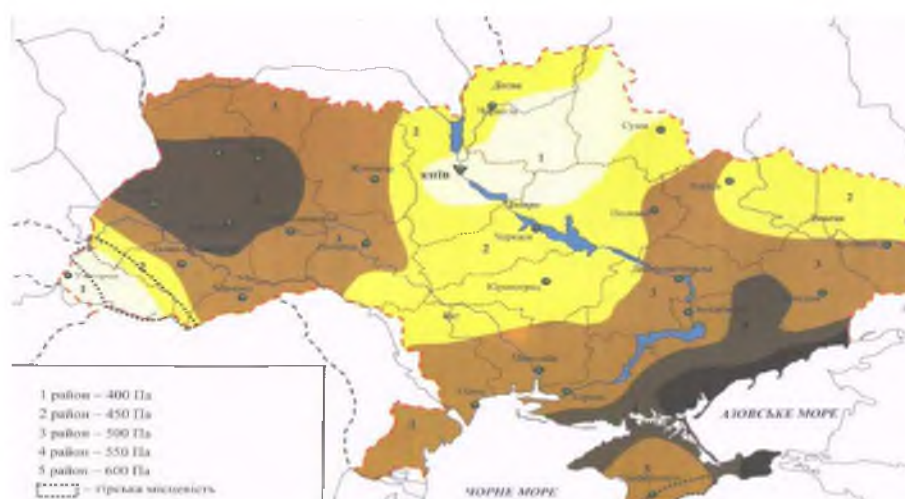
Зимом часто спостерігаються відлиги, кількість днів з якими за період грудень-лютий коливається від 46 до 62, в окремі роки від 72 до 81. Відлиги, які тривають більше п'яти днів поспіль при відсутності снігового покриву на незначному промерзанні ґрунту зумовлюють зниження морозостійкості лісових культур.

З вересня по травень переважають вітри південного і південно-східного напрямку, літом західного напрямку.

Відповідно до ДБН В.1.2-2:2006 «Навантаження і впливи. Норми проектування» територія Вінницької області розташована в 4 сніговому районі з нормативним значенням ваги снігового покриву 1400Па.

Відповідно до ДБН В.1.2-2:2006 «Навантаження і впливи. Норми проектування» територія Вінницької області розташована в 3 вітровому районі з нормативним значенням вітрового тиску – 500 Па.

Кліматичні умови сприятливі для ведення рибного господарства.

Зміна клімату.

Однією з ключових глобальних проблем сьогодення є негативний антропогенний вплив на довкілля, що є, зокрема причиною зростання концентрації парникових газів в атмосфері.

Київський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (далі - Київський протокол), ратифікований Законом України від 04 лютого 2004 року № 1430-ІУ, визначив кількісні цілі скорочення викидів на період до 2020 року для розвинених країн і країн з перехідною економікою, до яких належить Україна.

У грудні 2015 року в м. Парижі (Французька Республіка) була прийнята нова глобальна кліматична угода до Рамкової конвенції

Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (далі - Паризька угода), яка має замінити Кіотський протокол.

Паризька угода спрямована на зміцнення глобального реагування на загрозу зміни клімату в контексті сталого розвитку та зусиль з подолання бідності. Відповідно до положень Паризької угоди кожна країна має розробити свої національно-визначені внески, спрямовані на досягнення цілей сталого низьковуглецевого розвитку усіх галузей економіки та підвищення здатності адаптуватися до несприятливого впливу зміни клімату.

Україна підписала та Верховна Рада України ратифікувала Паризьку угоду (Закон України «Про ратифікацію Паризької угоди» №1469-УШ від 14.07.2016) в межах Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, якою передбачено розроблення довгострокової стратегії розвитку з низьким рівнем викидів парникових газів.

В результаті ратифікації Паризької угоди Україна приєднається до міжнародно-правового інструменту, що прийде на зміну Кіотському протоколу та передбачатиме, що кожна Сторона Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (далі - Конвенція) буде робити певні кроки щодо боротьби зі зміною клімату відповідно до своїх можливостей у світлі різних національних обставин.

Згідно з ратифікованою Верховною Радою України Угодою про асоціацію між Україною та ЄС (Закон України від 16.09.2014 №°1678-УП), Україна має створити діючий внутрішній ринок парникових газів відповідно до положень «Директиви 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 року про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви Ради 96/61/ЄС із змінами і доповненнями, внесеними Директивою 2004/101/ЄС».

Взаємне співробітництво відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (далі - Угода про асоціацію) включає, серед іншого, такі сфери, як просування Механізму спільного запровадження Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1997 року з метою зменшення викидів парникових газів шляхом реалізації проектів у сфері енергоефективності та відновлювальної енергетики (пункт «к» ст. 338 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; впровадження положень «Регламенту (ЄС) № 842/2006 про певні фторовані парникові гази»).

Зазначений Регламент регулює порядок поводження з такими газами при здійсненні наступних операцій: виробництво, експорт, імпорт, транспортування, зберігання, підготовка до заправки, заправка, використання в процесі експлуатації визначеного обладнання (холодильники, кондиціонери, теплові насоси, системи протипожежного захисту, тощо), видалення із обладнання, знищення фторованих парникових газів.

18 липня 2018 року Урядом України було прийнято Стратегію низьковуглецевого розвитку України до 2050 року. Цей документ передбачає скорочення викидів і збільшення поглинання парникових газів, впровадження екологічно безпечного виробництва із застосуванням "зелених" технологій у всіх секторах економіки. Стратегія є інструментом державного управління і формування кліматично відповідальної поведінки бізнесу та громадян.

В грудні 2019 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 337-IX «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів», впровадження якого є невід’ємною частиною кліматичної політики в Україні та передбачено Планом заходів з виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року.

Причиною зміни клімату є динамічні процеси на Землі зумовлені природними та антропогенними чинниками. Крім збільшення концентрації парникових газів та аерозольних частинок в атмосфері, антропогенний вплив на клімат здійснюється в результаті вирубки лісів, внаслідок урбанізації (забудови) територій, створення значної кількості сміттєзвалищ.

На даний час зміна клімату - це не лише екологічне, а й економічне та соціальне питання, яке тісно пов’язане з правами людини у т. ч. на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

До парникових газів відносяться: двоокис вуглецю (CO₂), метан (СНД закис азоту (КгО), гідрофторвуглеці (ГФВ), перфторвуглеці (ПФВ), гексафторид сірки (SF₆) (додаток А Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об’єднаних Націй про зміну клімату).

Відповідно до статистичних даних Головного управління статистики у Вінницькій області викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів по містах обласного значення та районах у 2020 році становлять:

	Обсяги викидів, т	у % до 2019р	У тому числі			
			діоксида сірки		діоксида азоту	
			т	у % до 2019р.	т	у % до 2019р.
Вінницька область	78177,6	78,4	43341,7	82,5	6825,0	70,3
м Вінниця	2663,2	92,2	107,2	107,8	573,1	89,2
м Жмеринка	173,8	58,2	9,3	91,3	9,9	88,8
м.Козятин	81,2	96,0	1,9	84,1	5,9	110,0
м.Ладижин	59764,3	81,1	42639,0	82,9	5275,4	74,0
м.Могилів-Подільський	25,2	91,4	4,3	97,7	4,7	69,7
м Жмільник	173,2	87,7	19,7	135,2	15,7	76,4
райони						
Барський	581,8	39,0	1,6	97,4	147,0	21,3
Бершадський	371,8	102,9	1,2	6,8	3,0	32,7
Вінницький	740,5	67,6	21,2	79,6	65,9	87,3
Гайсинський	1305,4	55,6	83,0	68,3	145,8	35,3
Жмеринський	140,5	45,9	4,5	15,7	2,0	28,6
Ілпінський	1024,6	67,5	5,6	59,0	65,8	41,4
Калинівський	741,6	91,4	9,7	100,7	16,4	68,4
Козятинський	402,3	103,4	30,8	138,5	71,9	222,6
Крижопільський	1656,6	77,5	230,6	80,4	196,9	69,1
Липовецький	149,6	91,1	14,3	81,8	4,4	101,0

Літинський	656.7	99.9	38.0	79.5	17.8	96.9
Могилів-Подільський	74.5	107.7	7.0	91.6	24.4	522.4
Мурованокуриловецький	41.3	17.1	1.4	2.0	1.3	30.6
Немирівський	228.8	121.6	3.8	12.2	7.9	73.1
Оратівський	523.6	80.9	5.5	11.6	45.9	543.3
Піщанський	30.1	49.1	6.4	33.1	1.6	168.6
Погребищенський	93.7	181.7	5.9	86.7	1.9	138.6
Теплицький	170.3	134.4	0.0	3.2	3.1	139.5
Тиврівський	147.3	86.8	0.3	28.5	14.0	166.6
Томашпільський	797.8	87.4	36.9	87.8	41.4	80.7
Тростянецький	2122.0	57.8	2.4	3.3	22.4	94.8
Тульчинський	2418.2	53.9	21.3	69.7	32.0	97.1
Хмільницький	609.1	290.3	5.2	73.3	4.1	104.9
Чернівецький	9.2	85.1	0.5	71.1	0.1	83.4
Чечельницький	24.4	101.8	0.9	102.4	0.5	86.7
Шаргородський	147.7	59.5	22.1	54.6	1.9	9.0
Ямпільський	87.2	55.0	0.3	1.9	0.5	12.0

Атмосферне повітря

Основними забруднювачами повітря в області є підприємства енергетичної промисловості, сільського господарства, переробної промисловості та транспортні підприємства.

За даними статистичної звітності, за останні роки, в довкілля Вінницької області від стаціонарних джерел забруднення потрапило майже 99,7 тис. т забруднюючих речовин порівняно з попередніми роками обсяг викидів збільшився на 2,5% це пов'язано зі збільшенням розведення свійської птиці та розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи.

Ступінь забруднення атмосферного повітря є визначаючим фактором для росту, розвитку, продуктивності рослин і екологічного благополуччя наземних екосистем в цілому. Коли вміст деяких складових газового середовища перевищує критичний рівень адаптації і стійкості, настає стресова реакція і порушується функціонування найбільш чутливих компонентів системи. Серед основних впливів забруднювальних речовин, що містяться у атмосферному повітрі, на різні рівні екосистеми, виділяють наступні: накопичення забруднювальних речовин у рослинах та інших компонентах екосистем (грунт, лісова підстилка, поверхневі та ґрунтові води); порушення, пов'язані із забрудненням продуктів харчування рослиноїдних тварин (наприклад, флюороз); зниження видової різноманітності, обумовлене у тому числі зміною умов конкуренції; порушення взаємозв'язків у спільнотах і в екосистемі в цілому; порушення біохімічних циклів; зниження стабільності екосистеми і послаблення її здатності до саморегуляції.

Найбільш небезпечними речовинами для рослин, що знаходяться у атмосферному повітрі, є сірчистий ангідрид, фтормісткі сполуки та смог усіх типів. Внаслідок надлишку в повітрі сірчистого ангідриду листя дерев

темнішає, зморщується й опадає, а голки хвойних дерев стають спочатку темно-червоними, а потім засихають.

В таблиці 2.1 наведено фонові концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі згідно Витягу з офіційних реєстрів ЕкоСистеми Величин фонових концентрацій забруднюючих речовин для Вінницької області:

Код речовини	Найменування речовини	Фонові концентрації, мг/м ³	Фонові концентрації, долі ГДК
301	Азоту діоксид	0,16	0,4
328	Сажа	0,06	0,4
330	Діоксид сірки	0,2	0,4
337	Вуглецю оксид	2,0	0,4
2754	Вуглеводні граничні C ₁₂ -C ₁₉	0,4	0,4
2902	Речовини у вигляді твердих суспендованих частинок недиференційованих за складом	0,2	0,4

Відповідно до даних наведених у таблиці перевищень фонових концентрацій не спостерігається, стан атмосферного повітря задовільний.

Рибне господарство у Вінницькій області

Рибне господарство – галузь економіки, завданнями якої є вивчення, охорона, відтворення, вирощування, використання водних біоресурсів, їх вилучення (добування, вилов, збирання), реалізація та переробка з метою одержання харчової, технічної, кормової та іншої продукції.

Розвиток рибництва в Вінницькій області є необхідною складовою задоволення фізіологічних потреб населення в цінному продукті харчування. Наразі ця галузь, так як і все сільськогосподарське виробництво, потерпає від впливу війни на розвиток бізнесу.

Зважаючи на тривалу довоєнну тенденцію щорічного зниження виробництва ставкової аквакультури, скорочення запасів водних біоресурсів рибогосподарських водойм, старіння основних фондів виробництва, недосконалість законодавчої бази, незбалансованість економічних процесів під час війни та значне екологічне навантаження на водні об'єкти, необхідно вжити дієвих заходів для розвитку рибогосподарського комплексу області.

З кожним роком вирощування товарної риби в області зменшується: у 2020 вирощено 1615 тон, у 2021 році – 1253 тони, у 2022 році – 1188 тон.

За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) раціональна норма споживання риби і рибопродуктів на одну людину на рік становить 20 кг. Фактичне споживання в 2021 році на 1 особу в Вінницькій області становило лише 15,3 кг.

Рибогосподарський фонд внутрішніх водойм області становить 45699 га, з них 52 водосховища загальною площею водного дзеркала 9769 га та 5362 ставка загальною площею 35930 га.

Основу ринку рибної продукції у Вінницькій області становить продукція, яка вирощена в умовах аквакультури. Станом на 01 січня 2023

року кількість суб'єктів аквакультури у межах Вінницької області становила 527, з них 111 – юридичні особи, 416 – фізичні особи та фізичні особи-підприємці. За формою звітності № 1А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 2022 р.» до Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області прозвітувало 203 суб'єкта господарювання, із них 148 фізичних осіб-підприємців та 55 юридичних осіб, що становить 39% від їх загальної кількості по області. Загальний баланс площ виробничих потужностей водних об'єктів для виборозведення у 2022 році по Вінницькій області становив: ставки – 7493,9 га, садки – 15000 м², з них було в експлуатації 6911,8 га ставків, 14660 м² садків.

У більшості випадків неефективно використовуються як природні, так і штучні водойми та стави. Із 5362 ставів станом на 01 вересня 2023 року лише 852 використовується на умовах оренди, що становить 16%.

Занепад стану рибного господарства Вінницької області викликаний:

- «інтуїтивним» веденням діяльності з виборозведення в більшості господарств, без залучення відповідних спеціалістів та без врахування науково-обґрунтованих рекомендацій;
- відсутністю достатньої кількості гарантовано-якісного рибопосадкового матеріалу (зарибку) в області;
- відчутною зміною кліматичних умов в області протягом останнього десятиліття, що вимагає додаткової гнучкості та адаптації підходів з виборозведення;
- відсутністю механізмів державної та регіональної підтримки або залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічного забезпечення рибного господарства;
- недостатнім відтворенням запасів водних біоресурсів, їх виснаженням у попередні роки;
- відсутністю сучасних біотехнологій у діяльності галузевих підприємств;
- зменшенням кількості та погіршенням екологічного стану наявних нерестовищ, забрудненням води;
- не сформованістю племінної бази для вдосконалення якості об'єктів аквакультури;
- відсутністю системи простежуваності походження і обігу водних біоресурсів та виробленої з них продукції на ринку (від вирощування до реалізації);
- неефективністю системи регулювання любительського та спортивного рибальства.

Додатково ситуація ускладнилась через знищення внаслідок військової агресії російської федерації традиційних постачальників рибопосадкового матеріалу (зарибку) - потужних господарств з виборозведення, які розташовувались в нижній частині Дніпра. Рибопосадковий матеріал займає значну питому вагу (до 20 %) у структурі

витрат на виробництво товарної риби. Тому, одним з вагомих факторів успішної діяльності підприємств з риборозведення, це придбавати рибопосадковий матеріал в суб'єктів селекційно-генетичної діяльності, спеціалізованих риборозплідних господарствах, сертифікованих суб'єктів аквакультури.

Все вказане вимагає збільшення кількості фахівців з риборозведення, проведення науково-виробничої роботи з вирощування якісного рибопосадкового матеріалу (зарибку) для господарств регіону та країни.

Надра

Вінницька область має багату мінерально-сировинну базу. У її надрах відкрито 1 159 родовищ і проявів 30 видів різноманітних корисних копалин: Петриківське родовище заліза, Троповське родовище апатиту, Лукашівське родовище флогопіту, Слобідське родовище гранату і Бахтинське родовище флюориту, а також унікальні родовища граніту й поклади каоліну, десятки родовищ торфу. Розроблені й діють унікальні джерела мінеральної води, зокрема з високим вмістом радону в м. Хмільник.

У північній частині області розташований так званий Глуховецько-Турбівський каоліновий район, у межах якого знаходяться: Великогадомське, Глухівське, Жежелівське, Турбівське, Чубинське, Гуринське, Туча-Миколаївське та інші родовища, в яких зосереджено близько половини розвіданих запасів первинних каолінів України.

Розвідані й розробляються 3 родовища гранітів (запаси — 10 млн м³), ведеться пробний видобуток з 8 родовищ. Підприємства забезпечені гранітом більш ніж на 100 років. Граніти і близькі до них кристалічні породи поширені майже на всій території області. Однак за ресурсами монолітного каменю, придатного для виробництва великих блоків з подальшим розпилюванням на облицювальну плитку або інші вироби. В області розробляється відоме Жежелівське родовище сірих гранітоїдів і діють три дрібних кар'єри з видобутку темно-сірих чарнокітів і ендербітів у Тиврівському районі.

На Вінниччині, у Калинівському районі розташоване єдине в Україні детально розвідане Слобідське родовище гранату. Його запаси становлять 673 тис. т при середньому вмісті в породі (граніті) — 15,18 %. Неподалік від Слобідського родовища, в цьому ж районі, для виробництва щебеню розробляється Іванівське родовище граніту. Середній вміст гранату на родовищі становить до 27 %, а його запаси — становлять понад 25 млн т.

В області розвідано унікальне для України Бахтинське родовище флюоритів, що перебуває нині на стадії геологічних вишукувань і технологічних випробувань. Попередньо підраховані його запаси становлять 100 млн т, а прогнози — 220 млн т.

Буре вугілля Вінниччини якістю нагадує продукцію аналогічних вугільних шахт Дніпровського басейну і придатне для використання в енергетиці, переробці методами напівкоксування, гідроенергетиці. Попередньо розвідано 3 родовища із запасами 50 млн т. Ще три перебувають на стадії розвідки.

У товщі відкладень крейдового періоду зосереджені родовища крейдоподібних вапняків і опок для стінових блоків (Неміївське, Іванківське), фосфатної крейди і крейди для вапнування ґрунту (Бахтинське, Гальжбіївську), високоякісного трепелу (Могилів-Подільське, Шлішковське), фосфоритів (Бернашовське, Жванське).

Залягання корисних копалин на території Вінницької області наведено на рисунку 2.3.

Рисунок 2.3 - Залягання корисних копалин на території Вінницької області.

Водні ресурси

Територією області проходить вододіл басейнів річок Південний Буг та Дністер. У центральній частині області з північно-західного на південно-східний напрямок протікає р.Південний Буг, по південно-західній межі області тече р. Дністер. На території області протікають 204 річки завдовжки понад 10 км кожна. Вони належать до басейнів Південного Бугу (Згар, Рів, Дохна, Соб, Савранка), Дністра (Мурафа, Лядова, Марківка, Русава, Немія) та Дніпра (Рось, Гнилоп'ять, Гуйва). Пересічна густота річкової мережі становить 0,38 км/км².

В межах області 56 водосховищ, загальною площею водного дзеркала 11167 га; найбільше Ладжинське водосховище (2,2 тис.га), 5767

ставків загальною площею водного дзеркала біля 30,0 тис.га. Велика кількість ставків є потенційною загрозою підтоплення населених пунктів та ланів у паводковий період, а також може з'явитися причиною катастрофічних затоплень у випадку зруйнування гребель та дамб, особливо від Ладизинської ДРЕС та Дністровського гідро каскаду.

Річки мають переважно снігове й дощове живлення і належать до типу рівнинних. Найбільшою річкою, що на значному протязі (317 км) протікає по території області і ділить її на дві майже рівні частини, є Південний Буг, який у межах області приймає 14 приток з лівого боку і стільки ж з правого. Найбільші притоки: Згар, Рів, Дохна, Соб, Сливода, Постолова, Десна.

Річки північної частини області належать до басейну Дніпра, західної, центральної, східної та південно-східної частина — Південного Бугу, річки південно-західної частини — Дністра.

Основні річки в межах області: Рось, Південний Буг, Дністер.

Усі річки області належать до рівнинного типу; деякі (переважно басейну Дністра) місцями мають ознаки гірських річок з перекатами та порогами.

Південний Буг – ріка на південному заході України, бере початок на Подолі і впадає у Бузький лиман Чорного моря. Протікає західними, центральними і південними областями (у т.ч. Вінницькою) через фізико-географічні зони Лісостепу і Степу. Довжина 806 км, площа басейну річки – 63700 км², середній похил – 0,40%. За своїм водним режимом річки басейну Південного Бугу належать до східноєвропейського типу річок з переважно сніговим живленням. У басейні умовно виділені два гідрологічні райони – Подільський і Причорноморський. Подільський район характеризується яскраво вираженим весняним водопіллям.

Природні особливості басейну Південного Бугу та чинники господарської діяльності зумовлюють певні особливості гідрохімічного режиму. Від розташованих поруч річок басейнів Дністра та Дніпра, Південний Буг насамперед відрізняється вищим вмістом солей у воді, який зростає у напрямку до гирла. Саме така закономірність – зростання мінералізації води у південному напрямку – спостерігається і в його притоках. Важливий фактор зростання мінералізації – поширеність у південній частині басейну лесовидних суглинків. Вода Південного Бугу вирізняється також доволі високою насиченістю розчиненим киснем. Чинником, що сприяє покращенню кисневого режиму, є наявність порожистих ділянок, де відбувається перемішування води. Характерною особливістю басейну Південного Бугу, що виділяє його з поміж інших великих річок, є велика зарегульованість.

Дніпро — типова рівнинна річка з повільною й спокійною течією. Має звивисте річище, утворює рукави, багато перекатів, островів, проток, мілин. Ширина долини річки — до 18 км. Ширина заплави — до 12 км. Площа дельти — 350 км². Живлення змішане: снігове, дощове й підземне.

Близько 80 % річного стоку Дніпра формується у верхній частині басейну, де випадає багато опадів, а випаровування мале. Водний режим річки визначається добре вираженою весняною повінню, низькою літньою меженню з періодичними літніми паводками, регулярним осіннім підняттям рівня води та зимовою меженню.

Дністер. Довжина річки 1 362 км (в Україні — 925 км), площа басейну 72 100 км². Середня річна витрата води в гирлі 313 м³/с, річний стік — бл. 10 км³. Середній похил річки 0,56 м/км.

Дністер починається з невеликого джерела, розташованого в південній частині масиву Верхньодністровські Бескиди (Українські Карпати), на південний захід від гори Розлуч, на висоті 818 м над рівнем моря. Від витоків до міста Старого Самбора річка в'ється серед карпатських гір, далі тече рівнинними теренами України та Молдови.

Основним фактором формування в області поверхневого стоку є опади, які розподіляються зонально та зменшуються на південь. Внаслідок цього прослідковується чітка відповідність характеристик річкового стоку.

Річки області характеризуються високими весняними повенями і низькою водністю в меженний період, а також літніми і зимовими паводками. Максимальні витрати формуються в період весняного водопілля, мінімальні в період літньо-осінньої межени. За останні десять років більш виражено спостерігається низька водність в меженний період при невисоких весняних повенях та майже відсутністю паводків.

Якість поверхневих вод річки Південний Буг у Вінницькій області за листопад 2023 року

Згідно плану-графіка Порядку здійснення державного моніторингу вод у листопаді проводився операційний моніторинг для масивів поверхневих вод, забір води для задоволення питних та господарсько-побутових потреб населення. Відібрано 4 проби поверхневих вод та виконано 92 гідрохімічних вимірювання (згідно наказу БУВР річки Південний Буг від 31.01.2023р. №8-ОС):

- Питний водозабір м. Хмільник – р. Південний Буг, вище міста;
- Питний водозабір м. Калинівка – р. Південний Буг, с. Гущинці;
- Питний водозабір м. Вінниця, - Сабарівське водосховище;
- Питний водозабір м. Ладжин, Ладжинське водосховище с.

Маньківка.

Якість поверхневих вод басейну річки Південний Буг на території Вінницької області по більшості показників знаходиться значно нижче ГДК (гранично - допустимих концентрацій) та ОДР (орієнтовно допустимі рівні) водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення.

Питний водозабір м. Хмільник – р. Південний Буг, вище міста:

в порівнянні з жовтнем БСКп (біологічне споживання кисню) зменшилось з 8,1 мгО₂/дм³ до 7,4 мгО₂/дм³, ХСК (хімічне споживання

кисню) збільшилось з $39,6 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$ до $44,6 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$. Дані фізико-хімічних вимірювань проб води свідчать про забруднення р. Південний Буг органічними сполуками (БСКп, ХСК). Значення сухого залишку зменшилось з $541,0 \text{ мг}/\text{дм}^3$ до $428,00 \text{ мг}/\text{дм}^3$. Елементи групи азоту знаходяться значно нижче рівня токсичної дії.

Кисневий режим задовільний – $10,2 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$. Концентрація заліза загального збільшилась з $0,14 \text{ мг}/\text{дм}^3$ до $0,84 \text{ мг}/\text{дм}^3$. Це пов'язано з пониженням температури води у річці Південний Буг.

Питний водозабір м. Калинівка – р. Південний Буг, с. Гущинці:

в порівнянні з жовтнем БСКп (біологічне споживання кисню) зменшилось з $7,9 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$ до $5,6 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$, ХСК (хімічне споживання кисню) зменшилось з $37,6 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$ – $36,6 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$. Значення сухого залишку зменшилось з $524,0 \text{ мг}/\text{дм}^3$ до $456,00 \text{ мг}/\text{дм}^3$. Елементи групи азоту знаходяться значно нижче рівня токсичної дії.

Кисневий режим задовільний – $7,4 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$. Концентрація заліза загального збільшилась з $0,28 \text{ мг}/\text{дм}^3$ до $0,95 \text{ мг}/\text{дм}^3$. Це пов'язано з пониженням температури води у річці Південний Буг.

Питний водозабір м. Вінниця, - Сабарівське водосховище:

в порівнянні з жовтнем БСКп (біологічне споживання кисню) зменшилось з $8,7 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$ до $6,4 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$, ХСК (хімічне споживання кисню) збільшилось з $40,6 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$ до $42,3 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$. Значення сухого залишку зменшилось з $527,0 \text{ мг}/\text{дм}^3$ до $440,00 \text{ мг}/\text{дм}^3$. Елементи групи азоту знаходяться значно нижче рівня токсичної дії.

Кисневий режим задовільний – $7,4 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$. Концентрація заліза загального збільшилась з $0,11 \text{ мг}/\text{дм}^3$ до $0,92 \text{ мг}/\text{дм}^3$. Це пов'язано з пониженням температури води у річці Південний Буг.

Питний водозабір м. Ладижин, Ладижинське водосховище с. Маньківка:

в порівнянні з жовтнем БСКп (біологічне споживання кисню) зменшилось з $5,8 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$ – $5,6 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$, ХСК (хімічне споживання кисню) збільшилось з $27,7 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$ до $34,7 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$, значення сухого залишку майже на одному рівні. Елементи групи азоту знаходяться значно нижче рівня токсичної дії. Кисневий режим задовільний – $4,6 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$. Концентрація заліза загального збільшилась з $0,095 \text{ мг}/\text{дм}^3$ до $0,42 \text{ мг}/\text{дм}^3$. Це пов'язано з пониженням температури води у річці Південний Буг.

У листопаді здійснювався діагностичний моніторинг за басейновим принципом в масивах поверхневих вод р. Південний Буг Вінницької області для встановлення оцінки ризиків та тенденцій змін концентрацій забруднюючих речовин. У рамках дослідження небезпечних забруднюючих та басейнових специфічних речовин виявлено вміст важких металів (нікель, цинк, хром, алюміній, трихлорметан (хлороформ)). Виявлені показники не перевищують екологічних нормативів якості для пріоритетних речовин, визначених наказом Міндовкілля від 17.01.2023р №27.

В цілому значення показників якості в басейні річки Південний Буг майже не відрізняються від аналогічного періоду минулого року, знаходяться на задовільному рівні та підтверджуються сезонними коливаннями гідрологічного та гідрохімічного режиму.

Земельні ресурси та ґрунти

Земельний фонд області складає 2649,29 тис. га, територія суші становить 2605,8 тис.га, або 98,4% від загальної площі області, решта 43,4 тис.га (1,64%) зайнята внутрішніми водами. Дві третини (2014,5 тис. га) території зайнята сільськогосподарськими землями, під лісами та іншими лісовкритими площами – 14,3%, забудовані землі займають 4,1%, болота – 1,1%, інші землі (господарські двори, дороги, піски, яри, кам'яністі місця тощо) – 2,81% (на 01.01.2016 року).

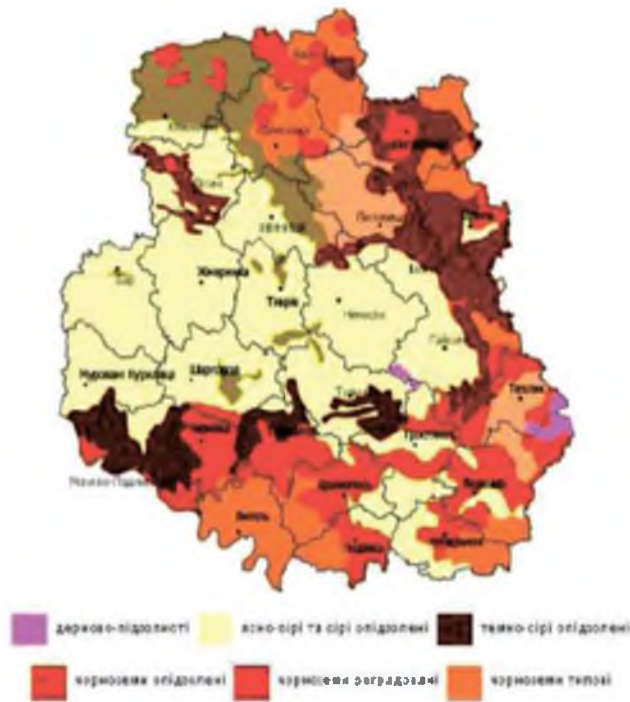
Ґрунти у Вінницькій області в основному опідзолені (близько 65%). На північному сході області переважають чорноземи, в центральній частині - сірі, темно-сірі, світло-сірі, на південному-сході і в Придністров'ї - чорноземи і опідзолені ґрунти. Більш 70% території області зорано. Територія області станом на 1 січня 2019 року складає 2649,2 тис. га або 4,4 % від площі України (60354,9 тис.га). Більша частина території зайнята сільськогосподарськими землями.

Карта ґрунтів Вінницького району

Мал. 1 Ґрунти Вінницької області

За класифікацією ґрунтів і земель України та їх придатністю до сільськогосподарського виробництва ґрунти Вінниччини по родючості розміщуються від четвертого (70-61 бал) до восьмого (30-21 бал) класу. Це ґрунти від високої родючості (добрі землі) до групи ґрунтів низької якості (малоцінні землі) по загальній класифікації ґрунтів і земель України.

Основні ґрунти області це чорноземи (50,1% площі сільськогосподарських угідь) та сірі лісові (майже 33%). За даними агрохімічного обстеження сільськогосподарських угідь області середній показник вмісту гумусу в ґрунтах – від 2,88 до 2,70% (по зонах області), що є досить низьким показником. За даними наукових досліджень для підтримки в ґрунті на достатньому рівні фізико хімічних та біологічних процесів необхідно, щоб він містив в орному горизонті не менше 2,5% гумусу. Цей рівень вважається критичним, нижче якого помітно погіршуються агрономічно цінні властивості ґрунтів. Ґрунтів з вмістом гумусу нижче критичного рівня в області нараховується 523,7 тис. га, що складає 41,4%.

Деградація земель. Сьогодні деградація земель, опустелювання, причиною яких є виснажлива експлуатація ґрунтів та нераціональна вирубка лісів, залишаються однією з найбільших проблем світу. Наслідком незбалансованого ведення господарської діяльності є розвиток зсувних процесів.

Ґрунт - найбільше багатство, яким володіє людство. Зменшення його родючості являється найважливішою проблемою в усьому світі. На превеликий жаль, в області нараховується третина орних земель, які зазнають ерозії. За даними науковців з орних ґрунтів області ми щорічно втрачаємо 10,5 т фосфору, 24,6 т азоту, 150 т калію та 1 тону гумусу з кожного гектара. На еродованих землях 50-70% вологи губиться марно,

вона стікає до ярів, балок та річок. Водно-фізичні та інші властивості ґрунту відновлюються лише через 30-40 років.

Одним із суттєвих факторів, що негативно впливає на родючість ґрунтів і приводить до зниження урожайності сільськогосподарських культур, є кислотність ґрунтів. Дані проведених обстежень свідчать про значне підкислення ґрунтового розчину. Значно збільшились площі сильно-, середньо- та слабокислих ґрунтів. Тут також помітна тенденція переходу від нейтральних і близьких до нейтральних ґрунтів у середньо- та слабокислі. Суцільне розорювання, будівництво ставків та водосховищ, меліорація, сінокосіння й надмірний випас худоби, а також штучний підсів трав замінили структуру природних різнотравних асоціацій лук на однотипові. Застосування великих доз добрив може погіршити якість продукції, ґрунтових вод, що зумовлює забруднення близьких річок і водойм.

Використання мінеральних добрив дало змогу певною мірою підвищити врожайність культур, однак подальше збільшення їх доз уже не сприятиме її зростанню, що буде пов'язано із зменшенням запасів гумусу в ґрунті.

Основними напрямками збереження земельних ресурсів є: збільшення площі лісів, резервування та охорона земель з ділянками природної степової рослинності, оздоровлення витоків річок, встановлення на місцевості прибережно-захисних смуг, збереження водно-болотних угідь.

Біорізноманіття

Рослинний світ Вінниччини вирізняється своїм багатством. У різноманітних природних комплексах на території області зустрічається близько 1200 видів рослин. Близько 200 видів рослин є рідкісними – такими, що зустрічаються лише в окремих місцевостях, урочищах або скорочують свій ареал. Практично всі види рослин приурочені до певних умов зростання, які виділяються на Східному Поділлі: по всій області поширені лісові та прибережно-водні види. Лучні та болотні види більш характерні для півночі Вінниччини, а степові – для півдня. Розсіяно по всій території Східного Поділля зустрічаються види вапнякових та гранітних відслонень. Надзвичайно багато в області заносних видів рослин, які ростуть переважно в місцях, де природний рослинний покрив порушений або зник взагалі.

Тваринний світ області різноманітний. Однак, на фоні досить великого біорізноманіття, звичайно властивого лісостепу, все ж таки необхідно підкреслити певну тенденцію до збідненості фауни наземних хребетних області, що викликано напівізолюваністю внаслідок сильної фрагментації природних територій. Всього в області налічується близько 420 видів тварин, у т. ч. риб – 30, земноводних – 11, плазунів – 8, птахів – 300, ссавців – 70.

Шляхи міграції птахів та тварин, популяції та місця росту зникаючих та рідких видів рослин, які пролягають через територію Вінницької області:

Через територію Вінницької області проходять шляхи міграції птахів: сіра чапля, білий та чорний лелека.

Збереження генофонду тваринного світу є дуже актуальною природоохоронною проблемою Вінницької області. Чисельність і видовий склад фонду постійно зменшується.

Збереження тваринного світу включає наступні заходи:

- встановлення правил та науково обґрунтованих норм охорони, раціонального використання і відтворення об'єктів тваринного світу;
- встановлення заборони та обмежень при використанні об'єктів тваринного світу;
- охорони від самовільного використання та інших порушень встановленого законодавством порядку використання об'єктів тваринного світу;
- охорони середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції тварин;
- запобігання загибелі тварин під час здійснення виробничих процесів;
- формування екологічної мережі, створення державних заповідників, заказників і визначення інших природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні;

- розроблення і впровадження програм (планів дій) щодо збереження та відтворення видів диких тварин, які перебувають під загрозою зникнення;
- розведення в неволі рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин, створення центрів та "банків" для зберігання генетичного матеріалу;
- встановлення науково обґрунтованих нормативів і лімітів використання об'єктів тваринного світу та вимог щодо засобів їх добування;
- регулювання вилучення тварин із природного середовища для зоологічних колекцій, надання допомоги тваринам у разі захворювання, загрози їх загибелі під час стихійного лиха і внаслідок надзвичайних екологічних ситуацій;
- організації наукових досліджень, спрямованих на обґрунтування заходів щодо охорони тваринного світу;
- виховання громадян у дусі гуманного ставлення до тварин;
- пропаганди важливості охорони тваринного світу;
- здійснення контролю у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу;
- проведення заходів екологічної безпеки;
- запобігання проникненню в природне середовище України чужорідних видів диких тварин та здійснення заходів щодо недопущення негативних наслідків у разі їх випадкового проникнення;
- створення системи державного обліку, кадастру та моніторингу тваринного світу;
- урахування питань охорони тваринного світу під час встановлення екологічних нормативів та здійснення господарської діяльності;
- регулювання вивезення за митний кордон України об'єктів тваринного світу;
- стимулювання діяльності, спрямованої на охорону, раціональне використання і відтворення тваринного світу;
- проведення відповідно до законодавства інших заходів і встановлення інших вимог щодо охорони об'єктів тваринного світу.

Управління відходами

Впродовж тривалого часу утилізація побутових відходів продовжує залишатись однією з нагальних проблем екологічної безпеки Вінниччини.

На даний час в області немає жодного сміттєпереробного заводу, роздільний збір із вилученням ресурсно-цінних компонентів застосовується лише в незначній кількості населених пунктах, а відповідно до законодавства з 2018 року забороняється захоронення несортованих

відходів.

В Україні у середньому щороку утворюється близько 50 млн м³ ТПВ в рік, а у Вінницькій області такий показник складає понад 1,3 млн м³. При цьому, більша частина відходів підлягає захороненню та, відповідно, накопиченню у місцях видалення відходів.

За період 2014 – 2019 років кількість населених пунктів Вінницької області, в яких запроваджено технологію роздільного збору ТПВ за місцем утворення зросла більше, як в 17 разів. Кількість населення, яке охоплено послугою із роздільного збору ТПВ за місцем утворення зросла у 11,4 рази. Об'єм ресурсоцінних компонентів, вилучених у наслідок впровадження технології збільшився у 90 разів.

Впровадження роздільного збору ТПВ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість населених пунктів області (од.)	8	6	20	32	74	140
Кількість населення, яке охоплено послугою із роздільного збору ТПВ за місцем утворення в області (тис.ос.)	44,7	163,0	323,3	381,4	414	508,4
Об'єм ресурсоцінних компонентів, вилучених у наслідок впровадження технології в області (тис. м ³)	2,4	5,1	55,9	118,5	183,5	215,3

Існує проблема з ліквідацією накопичених відходів, які утворились більше десяти років тому, передача таких відходів на знешкодження є проблематичною, оскільки здійснюється за кошти утворювача відходів і потребує значних капіталовкладень (на підприємствах хімічної, машинобудівної галузей, які експлуатуються з радянських часів, та мають майданчики для зберігання відходів).

Станом на 01.07.2017 року за даними інвентаризації в області обліковується 804,26 тонни непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів (без Джуринського отрутомогильника). Очищеними від пестицидів є 4 райони: Вінницький, Липовецький, Немирівський та Хмільницький. Усі непридатні пестициди, які обліковуються, впродовж 2016-2017 років перезатарені. Поблизу с.Джури ШARGородського району розміщений міжобласний пункт захоронення непридатних хімічних засобів захисту рослин, у який було заскладовано непридатні ХЗЗР з 9 областей.

У 2012 році після проведення частини робіт перезатарення та вивезення на знищення непридатних пестицидів, в отрутомогильнику залишилось орієнтовно 2100 тонн непридатних пестицидів (орієнтовно 1070 м³).

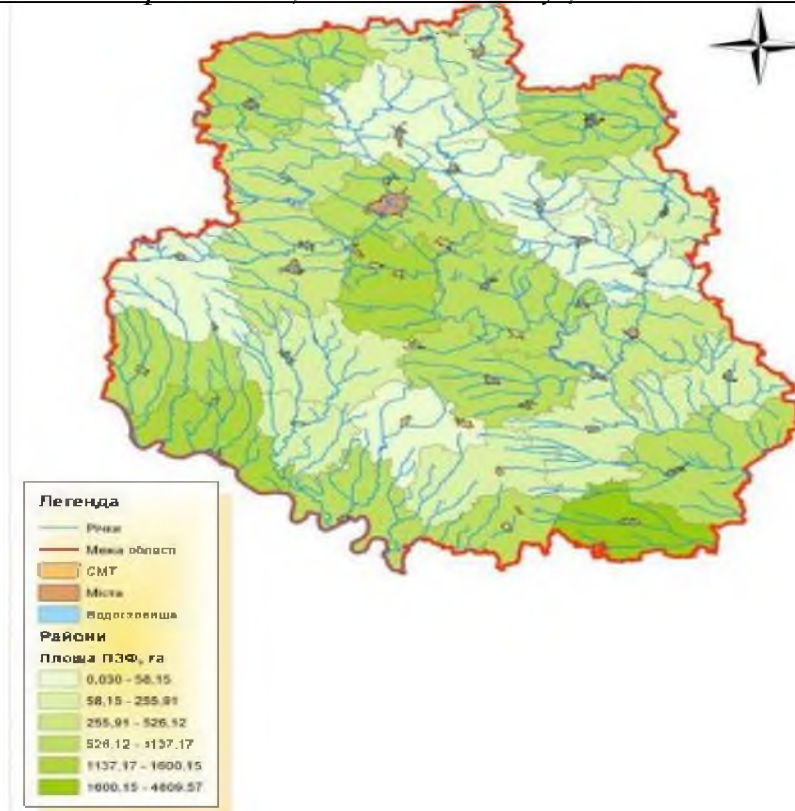
Природно-заповідний фонд

Природно-заповідний фонд (далі - ПЗФ) області є унікальним оселищем рідкісних видів рослин та тварин, більшість з яких охороняються на міжнародному та європейському рівнях і становлять особливу цінність за умов заповідання.

В Вінницькій області налічується 433 об'єкти природно-заповідного фонду (42 загальнодержавного значення та 386 місцевого значення),

загальною площею 66741,1437 га, котрі виділені з метою збереження природного різноманіття ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу регіону.

Тематична карта площ об'єктів ПЗФ у районах Вінницької області

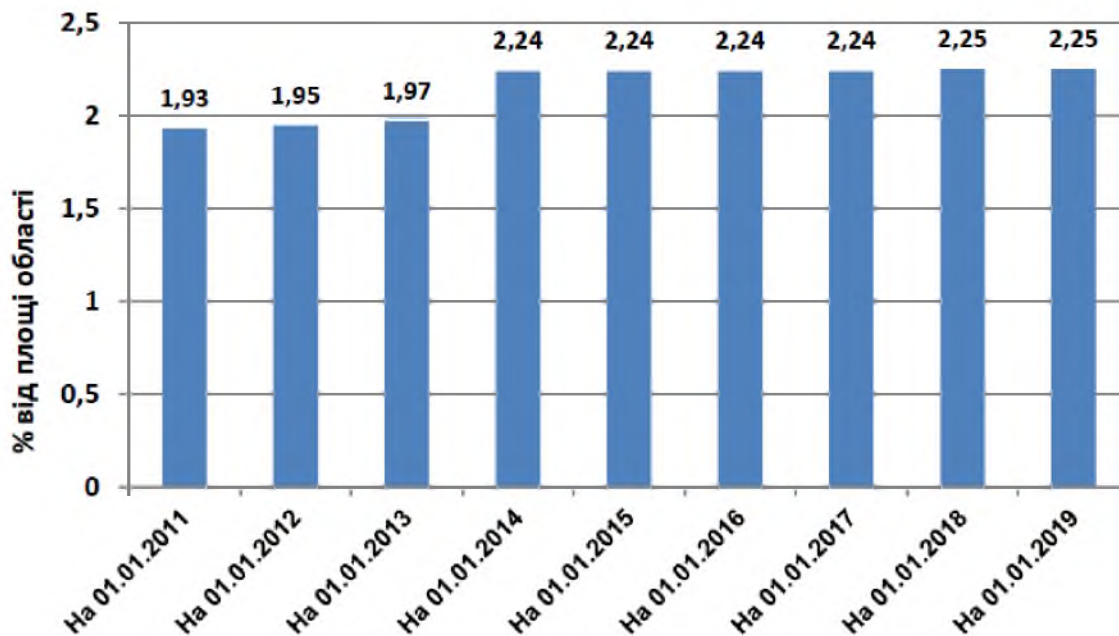

Природоохоронні території та об'єкти загальнодержавного значення в Вінницькій області

Динаміка зростання заповідності території області представлена на рисунку. Видно, що за останні 6 років площа ПЗФ області залишається на одному й тому ж рівні.

**Динаміка зростання площі природно-заповідного фонду
Вінницької області.**

Екологічна мережа

Екологічна мережа – єдина територіальна система, яка створюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України підлягають особливій охороні.

Рішенням 10 сесії 6 скликання Вінницької обласної ради «Про затвердження регіональної екологічної мережі Вінницької області» від 14.02.2012 р № 282 затверджено Регіональну схему екологічної мережі Вінницької області.

Екологічна мережа Вінницької області включає 41-у ключову територію, загальною площею 184050,4 га (7% загальної площі області). Екомережа Вінниччини включає 22 сполучну територію та 31-у зону потенційної ренатуралізації. Складовими екологічної мережі Вінниччини є 3 національних природних ядра, площею 48067,4 га (1,8% від загальної площі області) та 38 регіональних центрів біорізноманіття.

Загальна площа прогнозованих складових екомережі Вінницької

області:

Склад екомережі	Площа, тис.га
Сіножаті та пасовища	287,9
Ліси та лісовкриті площі	352,5
Відкриті й заболочені землі	18,68
Радіоактивно забруднені землі, вилученні з господарського використання	-
Відкриті землі, без рослинного покриву або він є незначним	15,84
Води	1,93
Загалом % від площі області	676,8/25,54%

Регіональна екологічна мережа Вінницької області

Сполучні території (екологічні коридори) – це просторові структури, які зв'язують між собою ключові території і включають існуюче біорізноманіття різного ступеню природності і збереженості, та середовища його існування, та частково території ренатуралізації.

Вони забезпечують підтримання процесів репродукції, обміну

генетичним матеріалом, розповсюдженню, міграції та поширенню видів на сусідні території. Також, вони можуть виступати окремими територіями з густою мережею збережених природних ареалів.

Важливим є те, що вони повинні включати найбільшу кількість природних об'єктів, проходити на основі природних границь і були достатньо широкими для створення відповідних умов для різноманіття. Чим вужчою є сполучна територія, тим гірше вона виконує свої функції, і чим вона є ширшою, тим є оптимальнішим її призначення.

Сполучні території регіональної екомережі Вінницької області виступають, як шляхи міграції, колонізації і обміну генетичним матеріалом на різні відстані. Їх структурування, розміри та форма можуть бути різними (від лінійної до видовженої, від прямої до звивистої).

Загальна площа національних сполучних територій Вінницької області становить 1201772,1 га. Серед них виокремлено Галицько-Слобожанський субширотний, Південнобузький та Дністровський субмеридіональні екокоридори. Найбільші площі, а саме 39,2 % від території області займає Галицько-Слобожанський субширотний екокоридор. Площа Південнобузького субмеридіонального екокоридору 5,4 % від території області. Дністровський екокоридор займає площу 0,8 % від території області.

Смарагдова мережа

Смарагдова мережа України (англ. Emerald network) – українська частина Смарагдової мережі Європи. Метою створення Смарагдової мережі Європи є збереження природної фауни, флори та оселищ. Вона була ініційована та координується Бернською конвенцією (1979). Смарагдова мережа має переважно ті самі основи формування, що й NATURA 2000, але діє за межами Європейського Союзу, розвиваючи загальноєвропейський підхід щодо охорони типів природних оселищ.

Відповідно до Закону України від 29.10.1996 № 436/96-ВР «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі» (далі - Бернська конвенція) Україна взяла зобов'язання вживати необхідних заходів для підтримання дикої флори та фауни на такому рівні або для приведення їх до такого рівня, який відповідає, зокрема, екологічним, науковим і культурним вимогам та що враховують при цьому економічні та рекреаційні вимоги а також потреби підвидів, різновидів чи форм, що знаходяться під загрозою на місцевому рівні.

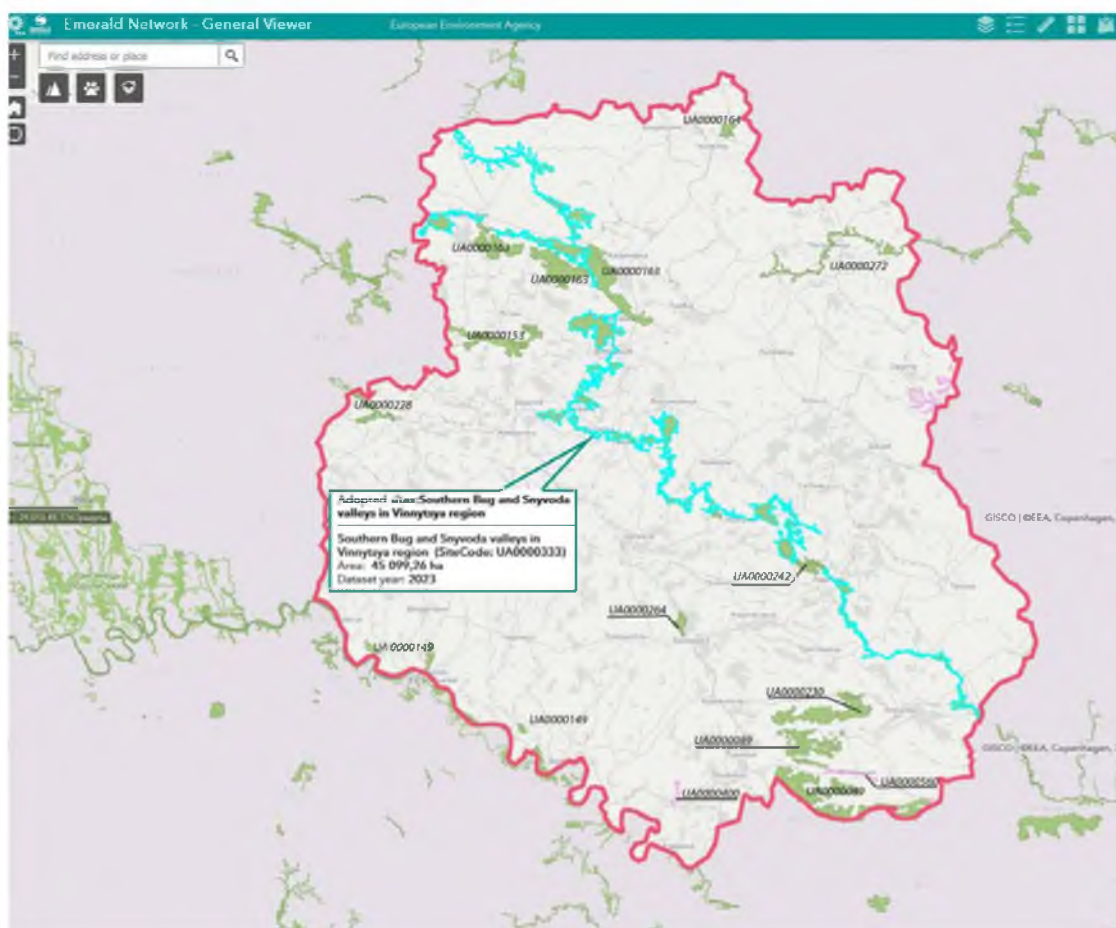
Рішеннями 36 та 39 засідання Постійного комітету Бернської конвенції у 2016 та 2019 роках були затверджені переліки об'єктів Смарагдової мережі для України, які складаються з 377 територій.

Рекомендацією № 16 (1989) Бернської конвенції визначено, що договірні сторони повинні забезпечити належне управління територіями

Смарагдової мережі. Збереження цих територій є зобов'язанням України перед Радою Європи в рамках Бернської Конвенції та Європейським Союзом в рамках Угоди про асоціацію між Україною з 21 однієї сторони та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами з іншої сторони (Угода).

Смарагдова мережа Вінницької області

Смарагдова мережа Вінницької області

На території Вінницької області знаходяться наступні об'єкти Смарагдової мережі:

Код території	Назва території	Площа території, га	Кількість видів птахів	Кількість інших видів	Кількість оселищ	Всього цінних одиниць	Біорегіон (и)
UA0000089	Karmeliukove Podillia National Nature Park	20190	26	20	6	52	CON

UA0000149	Liadova-Murafa	3734	24	16	10	50	CON
UA0000153	Zkharskyi	5644	33	11	11	55	CON
UA0000163	Buho-Desnianskyi	19070	24	16	6	46	CON
UA0000164	Sestrynwska Dacha	924	7	8	3	18	CON
UA0000228	Barskyi	2815	32	6	12	50	CON
UA0000230	Berladynskyi	8374	29	7	1	31	CON
UA0000242	Ladyzhynske Reservoir	1618	24	6	1	31	CON
UA0000264	Zhuravlivska Dacha	1142	9	4	1	14	CON
UA0000272	Ros river valley	90800,1	10	13	24	47	CON
UA0000333	Southern Bug and Snyvoda valleys in Vinnytsya region	45099,3	9	8	21	38	CON

Об'єкти культурної спадщини

Пам'ятки культурної спадщини України національного значення у Вінницькій області:

Вінницький літературно-меморіальний музей М. М. Коцюбинського.
Національний музей-садиба М. І. Пирогова.

Замки та палаці Вінницької області:

Палаці Брацлавського воеводства.

Культові споруди Вінницької області.

Пам'ятки архітектури Вінницької області:

Барський замок

Залізничний вокзал (Жмеринка)

Іванівський замок

Кафедральний собор Великомученика Георгія Побідоносця
(Могилів-Подільський)

Комплекс земської лікарні (Нова Прилука)

Костел Святого Флоріана (Шаргород)

Костел святої Анни (Бар)

Михайлівська церква (Нова Гребля)

Палац Ліпковських (Красносілка)

Палацо-парковий ансамбль садиби Орловських

Палацо-парковий комплекс садиби Заботіних

Покровська церква (Каташин)

Покровська церква (Стара Прилука)
Покровська церква з келіями (Кармелітський монастир)
Садиба Рудзських
Свято-Дмитрівська церква (Турбів)
Синагога (Шаргород)
Хмільницький палац
Церква Іоанна Богослова (Косаківка)
Церква Покрова Пресвятої Богородиці (Бернашівка)
Церква Преображення Господнього (Поличинці)
Церква Різдва Богородиці (Вендичани)
Церква Різдва Пресвятої Богородиці (Журавне)
Церква Святої Трійці (Нова Прилука)
Церква Успіння Пресвятої Богородиці (Бар)
Церкви Барського району
Церкви Мурованокуриловецького району
Пам'ятники Вінницької області.

Матеріальні активи

Основні джерела фінансування Програми - обласний бюджет, інші джерела не заборонені чинним законодавством. Окремі заходи, зокрема проведення нарад та семінарів серед спеціалістів рибогосподарських підприємств не потребуватимуть фінансування.

Проведення робіт з вселення водних біоресурсів до водойм загальнодержавного значення у межах Вінницької області буде проводитись як за рахунок коштів суб'єктів господарювання, громадських організацій, а також за рахунок співфінансування з обласного бюджету заходів по зарибленню, ініціаторами яких виступатимуть територіальні громади.

Перспективні до заповідання території в межах Вінницької громади

Створення територій та об'єктів ПЗФ регулюється ст.ст. 51 – 53 ЗУ «Про ПЗФ». Відповідно до ст. 51 цього Закону підготовка і подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ можуть здійснюватись державними та науковими установами, природоохоронними громадськими об'єднаннями або іншими організаціями та громадянами.

Докладні рекомендації щодо пошуку територій під ПЗФ підготовлено МБО “Екологія - Право - Людина” [http://epl.org.ua/images/pdf/people/1767_EPL_Posibnyk_Fond_Zapovidnuk.pdf].

У виборі ділянок, перспективних для заповідання, варто керуватися Оселищною директивою та зважати на наявність існування на територіях видів флори та фауни, занесених до Червоної книги України. Важливо пам'ятати про роль природно-заповідної мережі у показниках сталого розвитку країни.

Так рекомендованими під ПЗФ можуть бути наступні території в межах громади (опираючись на рекомендації http://epl.org.ua/images/pdf/people/1767_EPL_Posibnyk_Fond_Zapovidnuk.pdf): природні ділянки, що можливо включити до складу існуючих територій природно-заповідного фонду; місця поширення видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України, регіональних переліків видів флори та фауни, що охороняються в областях, а також місця поширення рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, місця поширення видів флори і фауни та оселища, що знаходяться під охороною Бернської конвенції (додатки конвенції I, II та III, Резолюції Постійного комітету конвенції № 4 (1996, 2010) «Про зникаючі природні середовища (оселища), що потребують спеціальних заходів для їх збереження» та № 6 (1998, 2011) «Про перелік видів, щодо потребують спеціальних заходів для їх збереження»); потенційними для заповідання є об'єкти-кандидати (які не мають статус об'єктів ПЗФ в Україні) Смарагдової мережі Європи, що створюється на виконання Бернської конвенції як аналог екомережі ЄС НАТУРА 2000; землі лісогосподарського призначення, насамперед лісові землі наукового призначення, рекреаційно-оздоровчі та захисні ліси, та інші ділянки лісів, важливі для збереження біорізноманіття; внутрішні природні та штучно створені водні об'єкти (водотоки, водойми), прибережні захисні смуги та водоохоронні зони, заболочені території, острови та інші водно-болотні угіддя, що не використовуються інтенсивно у сільському господарстві; заплави малих річок (долини річок, збережені у природному стані); сільськогосподарські угіддя екстенсивного використання (пасовища, сіножаті); території, на яких у минулому було здійснено заходи з консервації земель шляхом залуження; неугіддя, малопродуктивні, деградовані та еродовані землі, що підлягають відновленню; перелоги, що виведені з категорії орних земель; природні степові ділянки (в сучасних умовах, як правило, розміщені на схилах та у яружно-балочних комплексах), якщо на їх території немає заростання деревною рослинністю, представленою інвазивними видами, а також якщо в минулому на цих ділянках не здійснювались заходи з лісорозведення.

В першу чергу, перспективними до заповідання є території Смарагдової мережі, які проходять в межах громади.

2.2 Соціально-демографічні показники області та здоров'я населення

Чисельність наявного населення області станом на 01.01.2020р. становила 1545,4 тис.осіб. У міських поселеннях проживало 799,4 тис. осіб або 51,7% від загальної чисельності населення області, в сільській місцевості – 746,0 тис.осіб або 48,3%. В обласному центрі м.Вінниця проживало 370,7 тис.осіб. Станом на 1 січня 2020 року в області на 1 кв. км проживало 59 осіб.

За період 2014 – 2018 р.р. чисельність населення регіону зменшилася на 42,5 тис. осіб, у тому числі міського – на 9,0 тис., сільського – на 33,5 тис. Зменшення чисельності мешканців відбулося переважно внаслідок природного скорочення населення. Скорочення чисельності населення регіону відбувається також під впливом міграційних процесів з від'ємним сальдо – від +0,2 на 1000 населення у 2014р. до -2,5 на 1000 населення у 2018р.

В регіоні сформувалась вікова структура населення, для якої характерна висока питома частка осіб старшого віку і низька молодшого, що визнає тенденцію до подальшого постаріння населення. Зберігається регресивний тип відтворення населення, дуже високий рівень демографічного постаріння (частка осіб старше 60 років – 23,3%, в тому числі в сільській місцевості – 26,4%), проґресування хронічних неінфекційних захворювань серед осіб старшого віку (ХСК, злякісні новоутворення, ендокринологічні захворювання та ін.).

Мають місце відповідні зміни природного скорочення населення – з 8020 осіб, або 5,0%, у 2014р. до 11572 особи, або 7,4 на 1000 постійного населення, у 2018 році. За підсумками досліджуваного періоду показник природного скорочення населення у сільській місцевості (11,4%) істотно перевищує – рівень депопуляції у міських поселеннях (3,3%).

Серед причин смерті населення перше місце посідають захворювання серцево – судинної системи (73,1% загальної кількості померлих), друге – новоутворення (12,8%), третє – зовнішні причини смерті (5,2%). У досліджуваному періоді вперше за останнє десятиліття зареєстровано сталу тенденцію, яка засвідчує скорочення природних втрат мешканців регіону від провідного чинника – хвороб системи кровообігу (відповідний показник скоротився з 118,4 до 113,3 на 10 тис. нас.).

Політика розвитку трудових ресурсів в області за останні роки, в першу чергу, спрямовувалася на ліквідацію прихованого безробіття та забезпе́чення повної продуктивної зайнятості, на запровадження дієвих стимулів створення нових робочих місць, розширення практики громадських робіт, підвищення гнучкості ринку праці, удосконалення цільових регіональних програм з точки зору їх впливу на умови зайнятості у галузях, в містах і районах області.

Враховуючи наявність цілого ряду негативних факторів навколишнього середовища та їх вплив на організм, можливе погіршення стану здоров'я населення, але при умові запобігання шкідливого впливу таких факторів, показники захворюваності будуть стабілізуватися.

І вразі неприйняття цього ДДП, що забезпечує поліпшення екологічної ситуації в області негативні тенденції демографічного стану будуть тільки продовжуватися

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень) від планованої діяльності

Екологічна оцінка об'єднує в собі оцінку екологічного стану окремих компонентів довкілля: стану повітряного та водного середовищ, земельних ресурсів, рослинного і тваринного світу, заповідних територій, характер яких постійно змінюється. Від напрямку цих змін залежить рівновага природних екосистем та збалансованість подальшого екологічного та соціально-економічного розвитку регіону.

SWOT-аналіз є дієвим інструментом для прийняття стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень щодо подальшого удосконалення документів державного планування з урахуванням регіональних особливостей. Виявлені при проведенні SWOT-аналізу слабкості, можливості і загрози можуть бути використані при прийнятті стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень. Результати SWOT-аналізу екологічної ситуації у Вінницькій області наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

SWOT-аналіз екологічної ситуації у Вінницькій області

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. В області помірно напружений екологічний стан, що пов'язано з відсутністю великих промислових об'єктів, що можуть спричиняти потужний довготривалий негативний вплив на довкілля.</p> <p>2. Багата історико-культурна спадщина регіону.</p> <p>3. Високий потенціал розвитку видобувної галузі.</p> <p>4. Високий розвиток підприємницьких традицій та компетентностей.</p> <p>5. Розвинена інфраструктура із підтримки бізнесу та залучення інвестицій.</p> <p>6. Лідерство регіону у аграрному секторі та переробці сільськогосподарської продукції.</p> <p>7. Сприятливе транспортно-</p>	<p>1. Погіршення стану водних об'єктів, обмеженість та важкодоступність підземних джерел водопостачання.</p> <p>2. Відсутність комплексної системи управління та утилізацією усіх видів відходів.</p> <p>3. Низький рівень ПЗФ області, високий рівень розораності, деградації сільськогосподарських угідь.</p> <p>4. Незадовільний стан багатьох об'єктів історико-культурної спадщини.</p>

географічне положення та висока транзитивність території.	
<p>1. Посилення вимог екологічного законодавства (імплементація європейських директив стосовно охорони і захисту навколишнього середовища, створення дієвих механізмів захисту навколишнього середовища, поверхневих та підземних вод, посилення відповідальності учасників; введення в дію нового закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»), реалізація Регіонального плану управління відходами у Вінницькій області до 2030 року).</p>	<p>1. Втрата ландшафтного та біологічного різноманіття. 2. Ескалація військового конфлікту на сході України, загроза регіональній безпеці з боку прикордонних територій, які перебувають в зоні впливу РФ. 3. Глобальні зміни клімату, які вплинуть на розвиток сільського господарства і сферу ЖКГ, зростання потоку біженців через екологічні загрози збільшення навантаження на соціальну сферу (за результатами проведеного експертного опитування представників місцевого бізнесу). 4. Низький рівень екологічної свідомості та відповідальності з боку населення та суб'єктів господарювання.</p>

Основні напрямки діяльності та заходи Програми розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Напрямки діяльності та заходи Програми розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки

Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Перелік заходів Програми	Очікуваний результат
Забезпечення сталого розвитку аквакультури Вінницької області	<p>1. Надання фінансової підтримки суб'єктам аквакультури, які вирощують рибопосадковий матеріал. 2. Розвиток індустріальної інфраструктури, створення освітнього та науково-виробничого Центру по</p>	Збільшення кількості суб'єктів господарювання, які займаються вирощуванням риби посадкового

	<p>розведенню та вирощуванню рибопосадкового матеріалу.</p> <p>3. Співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на розвиток рибного господарства області.</p>	<p>матеріалу та збільшення його обсягів.</p> <p>Збільшення виробництва товарної риби.</p>
<p>Підвищення рибопродуктивності та покращення екологічного стану природних водойм області</p>	<p>1. Розроблення науково - біологічних обґрунтувань по видам та обсягам вселення водних біоресурсів.</p> <p>2. Співфінансування заходів територіальних громад області з вселення водних біоресурсів до водойм загальнодержавного значення у межах Вінницької області, шляхом передачі субвенції з обласного бюджету, обсягом до 30% відповідних бюджетних видатків таких територіальних громад.</p> <p>3. Проведення робіт з відновлення природних нерестовищ, шляхів міграцій та місць зимівлі водних біоресурсів.</p>	
<p>Організація роботи з розвитку рекреаційного рибальства на водоймах області.</p>	<p>1.Облаштування місць для любительського та спортивного рибальства.</p>	<p>Створення додаткових місць для любительського та спортивного рибальства.</p>
<p>IV. Забезпечення наукового супроводу розвитку рибного господарства в області.</p>	<p>1.Проведення комплексних іхтіологічних досліджень на водоймах області.</p> <p>2.Проведення семінарів, курсів навчання серед спеціалістів рибогосподарських підприємств, природоохоронних органів.</p>	<p>Забезпечення моніторингу стану рибних запасів у водоймах області та визначення пріоритетних напрямів їх збереження і примноження.</p> <p>Проведення щорічно не менше 2 заходів</p>

		для підвищення кваліфікаційного та освітнього рівня спеціалістів галузі рибного господарства.
V. Підтримка заходів з метою протидії браконьєрству та контролю за реалізацією риби та рибної продукції, знарядь лову на ринках області та в торговельній мережі.	1. Покращення матеріально-технічного забезпечення Вінницького рибоохоронного патруля для здійснення оперативних рибоохоронних рейдів.	Зменшення випадків браконьєрства на водоймах області.

Загальний стан навколишнього природного середовища та здоров'я населення регіону при реалізації Програми розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки не зазнають значного негативного впливу.

Стан та якість довкілля прогнозується на теперішньому рівні з динамікою покращення та підвищення рівня життя населення з одночасним зменшенням існуючих факторів впливу.

Разом з тим, в межах окремих територій, на яких здійснюватимуться передбачені Програмою заходи, будуть відбуватись більш значимі впливи та зміни, що призведе до збільшення антропогенного навантаження на цих територіях по окремих компонентах довкілля або їх сукупності, проте в допустимих межах.

В цілому, за умови дотримання профільних нормативних документів Програма є важливою для збереження здоров'я та майна населення, об'єктів культурної спадщини та не передбачає негативного впливу на екологічний стан та здоров'я населення області

Ймовірні види впливу на навколишнє середовище:

Кліматичні фактори.

Боротьба зі зміною клімату і запобігання зміні клімату – це система заходів, спрямована на скорочення викидів парникових газів (далі – ПГ) і стримування процесу зростання середньої глобальної температури атмосфери Землі. Перелік таких заходів визначено міжнародними угодами – Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату, Кіотським протоколом до неї, Паризькою кліматичною угодою, а на національному рівні –

Концепцією реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932-р. Для отримання кількісних значень потрібно розрахувати поточні середньорічні сумарні викиди та поглинання ПГ від території чи регіону та оцінити середньорічні сумарні викиди та поглинання ПГ після завершення ДДП. Наразі кількісний вплив на клімат оцінюється в тонах CO₂-еквіваленту.

Зважаючи на відсутність фактологічних даних щодо парникових газів в межах регіону та оцінюючи характер планованої діяльності можна зробити висновок, що кліматичні фактори (у т. ч. зміна клімату та викиди парникових газів) – негативних впливів не передбачається. Змін мікроклімату в результаті планованої діяльності не очікується, оскільки в результаті експлуатації об'єкту відсутні значні виділення теплоти, інертних газів, вологи. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, відсутні.

Атмосферне повітря.

В результаті реалізації планувальних рішень не передбачається значного збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення його стану. До очікуваних потенційних джерел викидів забруднюючих речовин до атмосферного повітря відноситься автомобільний транспорт.

Водне середовище.

Негативних впливів на водне середовище, порушення гідродинамічного режиму, виснаження поверхневих та підземних водних ресурсів, надходження забруднюючих речовин у водне середовище – не відбудуватиметься.

В період проведення рибницько-меліоративних робіт, відновлення (реконструкції, ремонту) та обслуговування гідропоруд на водних об'єктах негативний вплив на водне середовище мінімальний.

Під час здійснення планованої діяльності необхідно:

врахувати та дотримуватись вимог статей 60, 61 та ін. Земельного кодексу України, статей 80, 87, 88, 89 та ін. Водного кодексу України, зокрема щодо водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів;

дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій речовин у водних об'єктах, вода яких використовується для потреб рибного господарства;

водокористувачі, яким надано в користування рибогосподарські водні об'єкти (їх частини), зобов'язані здійснювати заходи, що забезпечують поліпшення екологічного стану водних об'єктів і умов відтворення рибних запасів, а також утримувати в належному санітарному стані прибережні захисні смуги в місцях вилову риби;

Ґрунт.

При експлуатації об'єкту планованої діяльності вплив на стан ґрунтів не передбачається.

Ландшафт.

Планована діяльність не впливає на елементи геологічного, структурно-тектонічного ландшафту і не викличе негативних явищ геотехногенного походження в геологічному середовищі.

Флора та фауна.

Планована діяльність матиме локальний вплив на біорізноманіття, головним чином у межах планованої ділянки.

Рибальством вважається добування риби та водних безхребетних.

Підприємства, установи, організації і громадяни, яким надано в користування рибогосподарські водні об'єкти (їх частини), для ведення промислового рибальства, включаючи промисел водних безхребетних, зобов'язані дотримуватися вимог, передбачених статтею 34 Закону України «Про тваринний світ», а також здійснювати інші заходи, що забезпечують поліпшення екологічного стану водних об'єктів і умов відтворення рибних запасів, та утримувати в належному санітарному стані прибережні захисні смуги в місцях здійснення промислового рибальства.

При виконанні проектних рішень значних і незворотних змін в екосистемі дослідженої території в результаті провадження планованої діяльності не прогнозується.

Заходи з зариблення водойм області позитивно вплинуть на біорізноманіття.

Заповідні об'єкти, природоохоронні території.

Негативного впливу на природоохоронні території планована діяльність не здійснюватиме.

Акустичний режим.

Шумове забруднення під час реалізації планованої діяльності не передбачається.

Соціальне середовище.

В цілому, за умови дотримання профільних нормативних документів на етапах реалізації проектних рішень, Програма є важливою для збереження здоров'я населення та не передбачає негативного впливу на екологічний стан та здоров'я населення області.

Оскільки метою проекту Програми є покращення екологічного стану водних об'єктів області, забезпечення сприятливих умов розвитку рибного господарства для формування високих якісних та кількісних показників рибної продукції можна очікувати лише на позитивні результати по більшій частині території області.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Щоб повністю задовольнити попит населення України в рибних продуктах, потрібно не тільки розширювати, удосконалювати й раціонально вести промисел риби у Світовому океані, але й по господарськи використовувати внутрішні водойми. На даний час, коли на багатьох внутрішніх водоймах здійснюється комплексне використання водних ресурсів, необхідно зберегти й примножити запаси цінних видів риби шляхом ефективного їх відтворення. Однією зі складових вирішення цього питання є наявність на рибогосподарських підприємствах висококваліфікованих фахівців в галузі рибництва, іхтіології, охорони та відтворення гідробіоресурсів, які б могли розробляти і здійснювати науково-обґрунтовані комплексні програми по підвищенню ефективності ведення рибогосподарської діяльності на внутрішніх водоймах України. Формування у студентів практичних навичок з виробництва продукції аквакультури при ставовому вирощуванні проводиться на навчально-науково-виробничій базі університету і передових підприємствах України та Європи. В сучасних ринкових відносинах для Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної державної адміністрації важливим є не тільки підготовка висококваліфікованого фахівця з виробництва продукції аквакультури, але й надання йому базових знань та умінь по організації прибуткового бізнесу в цій галузі, що в свою чергу підвищить цінність та попит цієї професії в Україні і надасть змогу нашій державі в майбутньому вийти на передові позиції в світі по виробництву продукції рибництва.

В ході реалізації основних, поставлених Програмою розвитку рибного господарства Вінницької області на 2024-2028 роки завдань, екологічні проблеми можуть виникати при здійсненні заходів покращення екологічного стану природних водойм, та умов розмноження аквакультури.

Роботи по поліпшенню умов природного розмноження промислових риби проводяться по наступних напрямках:

- поліпшення природних шляхів міграції риби на нерест і будівництво рибопропускних споруд;
- поліпшення природних нерестовищ;
- створення штучних нерестовищ; порятунок молоді і конструювання рибозахисних установок.

Екологічні проблеми, що можуть виникнути при поліпшенні природних шляхів міграції.

Меліорація шляхів міграцій риб на нерест передбачає забезпечення вільного проходу плідників до нерестовищ. До цієї категорії робіт відносяться: днопоглиблювальні роботи, розчищення дна від мулових наносів, ліквідація завалів в руслі річки.

Проводячи всі ці роботи, не можна допускати скорочення площі нерестовищ, бо в маловодні роки вони можуть бути недоступними для риб.

Екологічні проблеми, що можуть виникнути при поліпшенні природних нерестовищ.

Основними негативними процесами, погіршуючими умови природного розмноження риб на нерестовищах, є погіршення гідрологічного режиму річки і її забруднення.

Під впливом водного режиму річки, що погіршується, деякі нерестовища риб і рибець замулюються, забруднюються, заростають і втрачають своє призначення, як місце нересту. Для відновлення на таких ділянках річки сприятливого нерестового субстрату потрібно проводити механічне очищення нерестовищ. При цьому потрібно розпушувати і перемішувати нерестовий субстрат з метою видалення відкладень мулу і обростань з кам'янистих і галькових поверхонь.

Вирубка зелених насаджень на водозбірних площах нерестових річок приводить до того, що прискорюється танення снігів, підвищується поверхневий стік, а живлення підземних джерел зменшується. В результаті слабшає потік води в джерелах і ключах. Це приводить до обміління річки, замулювання і промерзання гнізд із закладеною в них ікрою і до масової загибелі ікри. Крім того, вирубка дерев приводить до видування вітром снігу з поверхні льоду річки, що також сприяє промерзанню нерестовищ.

Для усунення цих негативних явищ забороняється проводити вирубки дерев уздовж нерестових річок. У разі відсутності на водозборі річки зелених насаджень необхідно створювати лісові захисні смуги. На ділянках річки з низьким рівнем води необхідно влаштовувати невеликі підпори, щоб підвищити горизонт води і оберегти гнізда з ікрою від промерзання.

Забруднення нерестових річок промисловими скиданнями неприпустимо.

У річках, на яких побудовані гідроелектростанції, спостерігаються добові, тижневі і сезонні коливання рівня води.

Колівання рівня води має місце і у водосховищах. Це завдає великого збитку рибному господарству, оскільки ікра, відкладена на нерестовий субстрат в прибережній зоні водоймища, обсихає і гине. Крім того, здійснювані ГЕС великі за об'ємом зимові попуски води в нижній б'єф гідровузла приводять до резорбції ікри у значної частини плідників осетрових риб.

Разом з тим навесні, коли настає період нересту риб в річках, об'єм попуску води, його початок і тривалість в часі, часто буває недостатнім, щоб провести залиття всіх нерестовищ і створити необхідні умови для ефективного розмноження промислових риб. Для запобігання такому негативному впливу на гідрологічний режим водоймища розроблені вимоги рибного господарства щодо попусків води з водосховищ залежно від водності року.

Екологічні проблеми, що можуть виникнути при пошкодженні та вихід з ладу застарілих гідротехнічних споруд для цілей аквакультури.

Кожне водосховище чи ставок має обов'язково відповідну гідротехнічну споруду. Раніше переважна їх більшість перебувала на балансі колишніх колгоспів, радгоспів. Сьогодні ж вони залишилися фактично без господарів і покинуті напризволяще. Їхній технічний стан погіршується, на окремих трапляються аварійні ситуації.

Наслідками гідродинамічних аварій є:

- ушкодження і руйнування гідровузлів та короткочасне чи довгострокове припинення виконання ними своїх функцій;
- затоплення суміжних територій.

Вторинними наслідками гідродинамічних аварій є забруднення води і місцевості речовинами зі зруйнованих (затоплених) сховищ, промислових і сільськогосподарських підприємств, захворювання людей і сільськогосподарських тварин

Довгострокові наслідки гідродинамічних аварій пов'язані із залишковими факторами затоплення – наносами, забрудненнями, зміною елементів природного середовища.

Екологічні проблеми, що можуть виникнути при зарибленні річок аборигенними видами риб вселеннями та Червонокнижними видами.

Під час проведення робіт з відтворення водних біоресурсів ймовірним є загибель водних біоресурсів. З метою попередження забрудненості водойм та погіршення стану водного об'єкту водні ресурси, що загинули підраховуються. Результати підрахунків вносяться до акта про виконання робіт з відтворення водних біоресурсів та журналу обліку проведення робіт з відтворення водних біоресурсів.

Придатні до реалізації водні біоресурси здаються в торговельну мережу або на рибоприймальні пункти за накладними, а не придатні до реалізації водні біоресурси списуються та утилізуються або видаляються, про що складається акт про загибель об'єктів відтворення.

Суворий контроль за обліком, безпечним зберіганням, та своєчасною передачею відходів на утилізацію спеціалізованим підприємствам покладається на кожного учасник програми.

Загалом реалізація Програми розвитку водного господарства направлена на ліквідацію уже існуючих екологічних проблем в даній галузі, таких як:

- екологічний стан внутрішніх водойм не спроможний буде забезпечити ефективно їх рибогосподарське використання;
- відсутній контроль за екологічним станом водних об'єктів;
- недостатній обсяг робіт по відтворенню рибних запасів;
- відсутність в необхідному обсязі внутрішнього виробництва збалансованих повноцінних рибних комбікормів;
- застосування інтенсивних науково-необґрунтованих технологій вирощування риби;
- нерегульований вилов (браконьєрство), спричинений відсутністю достатньої кількості сучасного спостереження за водними об'єктами з метою запобігання протиправного рибальства;
- відсутність належної сертифікації готової та переробленої рибної продукції та наявність технічних бар'єрів на її шляху до ринків світу.

5.Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

Виконанню основних завдань Програми розвитку рибного господарства Вінницької області передують реалізація запланованих заходів, а саме:

- надання фінансової підтримки суб'єктам аквакультури, які вирощують рибопосадковий матеріал;
- розвиток індустріальної інфраструктури, створення освітнього та науково-виробничого центру по розведенню та вирощуванню рибопосадкового матеріалу;
- співфінансування проєктів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на розвиток рибного господарства області;
- розроблення науково - біологічних обґрунтувань по видах та обсягам вселення водних біоресурсів;
- проведення комплексних іхтіологічних досліджень на водоймах області;
- проведення семінарів, курсів, навчання серед спеціалістів рибогосподарських підприємств, природоохоронних органів;
- покращення матеріально-технічного забезпечення Вінницького рибоохоронного патруля для здійснення оперативних рибоохоронних рейдів
- проведення робіт з вселення водних біоресурсів до водойм загальнодержавного значення у межах Вінницької області;

- проведення робіт з відновлення природних нерестовищ, шляхів міграції та місць зимівлі водних біоресурсів;
- облаштування місць для любительського та спортивного рибальства;

Проведення науково дослідних та освітніх заходів, нарад, семінарів серед спеціалістів рибогосподарських підприємств направлена на подолання «інтуїтивного» веденням діяльності з рибозоведення в більшості господарств, без залучення відповідних спеціалістів та без врахування науково-обґрунтованих рекомендацій, що в свою чергу сприятиме збільшення кількості суб'єктів господарювання, які виявлять бажання займатися вирощуванням рибопосадкового матеріалу та збільшення його обсягів.

Реалізація даних завдань сприятиме удосконалення нормативно-правової бази рибогосподарської діяльності для забезпечення раціонального використання об'єктів аквакультури.

Основними зобов'язаннями при здійсненні освітньої та науково-виробничої діяльності є:

- дотримання та удосконалення існуючої нормативно-правової бази;
- забезпечення ефективного функціонування системи підготовки фахівців у сфері аквакультури;
- розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва у сфері аквакультури.

Дія Програми розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки поширюється на:

- Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області;
- Вінницький національний аграрний університет;
- спеціалізовані науково-дослідні організації;
- суб'єкти господарювання в галузі рибництва;
- органи місцевого самоврядування.

Відповідно, зобов'язання щодо виконання завдань Програми у сфері охорони довкілля у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення покладаються на усіх учасників Програми.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля при проведенні робіт з відновлення природних нерестовищ, шляхів міграцій та місць зимівлі водних біоресурсів

Відновлення природних нерестовищ, шляхів міграції та місць земівлі потребує здійснення рибогосподарської меліорації що включає:

- проведення днопоглиблювальних робіт та/або робіт з видалення донних відкладень;
- видалення зайвої водної рослинності;
- вселення об'єктів аквакультури, створення штучних донних ландшафтів з метою поліпшення екологічного стану водного об'єкта та умов природного відтворення водних біоресурсів;
- запобігання масовій загибелі гідробіонтів та ліквідація її наслідків.

З метою попередження забруднення водних об'єктів, при здійсненні будь яких будівельних робіт необхідним є дотримання вимог ст.86 Водного кодексу України, а саме: місця і порядок проведення експлуатаційного днопоглиблення визначаються відповідно до паспортів гідротехнічних споруд та/або плану шляхових робіт і не потребують отримання дозволу на проведення робіт на землях водного фонду.

Здійснення будь яких будівельних робіт на землях водного фонду повинно проводитися з урахуванням ст.61 Земельного Кодексу України та враховувати заборону на:

- а) розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво;
- б) зберігання та застосування пестицидів і добрив;
- в) влаштування літніх таборів для худоби;
- г) будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, навігаційного призначення, гідрометричних та лінійних), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та стоянок автомобілів;
- г) влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо;
- д) миття та обслуговування транспортних засобів і техніки.
- е) випалювання сухої рослинності або її залишків з порушенням порядку, встановленого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища;

У прибережних захисних смугах водних об'єктів дозволяються реконструкція, реставрація та капітальний ремонт існуючих об'єктів.

Режим господарської діяльності на земельних ділянках прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах встановлюється законом.

У прибережних захисних смугах забороняється влаштування огорож або інших конструкцій, що перешкоджають доступу громадян до берегів річок, водойм та островів, крім випадків, передбачених законом.

Згідно статті 80 Водного кодексу України та ст. 89 Водного кодексу з метою охорони водності великих, середніх та малих річок забороняється:

- 1) змінювати рельєф басейну річки;
- 2) руйнувати русла пересихаючих річок, струмки та водотоки;

3) випрямляти русла річок та поглиблювати їх дно нижче природного рівня або перекривати їх без улаштування водостоків, перепусків чи акведуків;

4) зменшувати природний рослинний покрив і лісистість басейну річки;

5) розорювати заплавні землі та застосовувати на них засоби хімізації;

6) проводити осушувальні меліоративні роботи на заболочених ділянках та урочищах у верхів'ях річок;

7) надавати земельні ділянки у заплавах річок під будь-яке будівництво (крім гідротехнічних, гідрометричних та лінійних споруд), а також для садівництва та городництва;

8) здійснювати інші роботи, що можуть негативно впливати чи впливають на водність річки і якість води в ній.

Водокористувачі та землекористувачі, землі яких знаходяться в басейні річок, забезпечують здійснення комплексних заходів щодо збереження водності річок та охорони їх від забруднення і засмічення.

Відповідно до ст. 81 Водного Кодексу комплексні заходи щодо збереження водності річок і охорони їх від забруднення включають:

1) дотримання обмежень у використанні земель в межах водоохоронних зон, прибережних захисних смуг, пляжних зон;

2) створення спеціалізованих служб по догляду за річками, прибережними захисними смугами, гідротехнічними спорудами та підтриманню їх у належному стані;

3) впровадження ґрунтозахисної системи землеробства з контурно-меліоративною організацією території водозбору;

4) здійснення агротехнічних, агролісомеліоративних та гідротехнічних протиерозійних заходів, а також створення для організованого відводу поверхневого стоку відповідних споруд (водостоки, перепуски, акведуки тощо) під час будівництва і експлуатації шляхів, залізниць та інших інженерних комунікацій;

5) запобігання евтрофікації та забрудненню водних об'єктів нітратами;

6) впровадження водозберігаючих технологій, а також здійснення передбачених цим Кодексом водоохоронних заходів на підприємствах, в установах і організаціях, розташованих у басейні річки;

Зобов'язання у сфері охорони довкілля під час зариблення річок аборигенними видами риб вселенцями та Червонокнижними видами

Для проведення робіт з відтворення водних біоресурсів виконавці відтворення, зобов'язані не пізніше, ніж за 15 робочих днів до початку проведення таких робіт подати до територіального органу Держрибагентства, в районі діяльності якого розташований відповідний

рибогосподарський водний об'єкт (його частина), або до Держрибагентства, у разі якщо роботи з відтворення водних біоресурсів проводяться підприємством, установою, організацією, які належать до сфери управління Держрибагентства (далі - Підприємство), заяву на проведення робіт з відтворення водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) з науковим обґрунтуванням доцільності планованих заходів.

Відповідно до п.10. Порядку штучного розведення (відтворення), вирощування водних біоресурсів та їх використання затвердженого Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України 26 серпня 2022 року № 622 Виконавець відтворення (у тому числі Підприємство) зобов'язаний:

- 1) забезпечувати виконання всіх організаційних та технічних робіт;
- 2) здійснювати облік об'єктів відтворення під контролем Комісії;
- 3) вести облік по виконанню робіт з відтворення водних біоресурсів;
- 4) спільно з територіальним органом Держрибагентства вживати необхідних заходів щодо забезпечення охорони місць відтворення водних біоресурсів.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про аквакультуру» суб'єкти аквакультури зобов'язані:

- додержуватися нормативно-правових актів у сфері аквакультури;
- не допускати погіршення екологічного середовища та умов існування водних біоресурсів у результаті своєї діяльності;
- подавати центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, звітну інформацію щодо обсягів виробництва продукції аквакультури у визначені строки за формами, затвердженими в установленому порядку;
- подавати центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, інформацію стосовно намірів розведення та/або вирощування чужорідних та немісцевих видів гідробіонтів та відповідне науково-біологічне обґрунтування;
- дотримуватися під час здійснення заходів із вселення, переселення, інтродукції, акліматизації та реакліматизації водних біоресурсів у водних об'єктах (їх частинах) вимог цього та інших законів;
- проводити заходи рибогосподарської меліорації з метою цілеспрямованого підвищення їх біологічної продуктивності, поліпшення умов існування об'єктів аквакультури, поліпшення їх кількісних та якісних характеристик, регулювання чисельності малоцінних для товарного виробництва гідробіонтів;
- здійснювати заходи з профілактики і боротьби із захворюваннями та загибеллю об'єктів аквакультури;

- не допускати несанкціонованого, у тому числі випадкового, потрапляння чужорідних, немісцевих та генетично змінених організмів у водні об'єкти (їх частини).

До зобов'язань місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері аквакультури належить участь у розробленні та забезпеченні виконання загальнодержавних і регіональних програм розвитку аквакультури; надання в користування на умовах оренди частини рибогосподарського водного об'єкта, рибогосподарської технологічної водойми для цілей аквакультури відповідно до повноважень щодо розпорядження землями, встановлених Земельним кодексом України.

У разі проведення робіт з відтворення водних біоресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, управління якими здійснюється спеціальними адміністраціями, виконавці відтворення подають заяву разом з передбаченими пунктом 1 цього розділу документами до яких додається витяг з рішення наукової або науково-технічної ради установ природно-заповідного фонду про погодження проведення робіт з відтворення водних біоресурсів, а у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, для яких не створюються спеціальні адміністрації, погодження відповідного органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

У разі настання метеорологічних умов, несприятливих для проведення робіт з відтворення водних біоресурсів, виконавцем відтворення (у тому числі Підприємством) до графіка проведення робіт з відтворення водних біоресурсів можуть бути внесені відповідні зміни, які мають бути погоджені з територіальним органом Держрибагентства (для Підприємств - з Держрибагентством) та одночасним повідомленням Голови Комісії та Держрибагентства.

Добування (вилов) водних біоресурсів для цілей аквакультури здійснюється упродовж визначеного законодавством промислового періоду, а також, у разі потреби, в період нересту відповідно до законодавства.

Плідників та ремонтні групи водних біоресурсів для цілей аквакультури виловлюють у водних об'єктах (їх частинах) за допомогою промислових і науково-дослідних знарядь лову за наявності відповідних квот і дозволів на вилучення водних біоресурсів.

Добування (вилов) водних біоресурсів, занесених до Червоної книги України, здійснюється відповідно до закону.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля при облаштуванні місць для любительського та спортивного рибальства

Любительське рибальство дозволяється здійснювати рибалкам-любителям безоплатно у порядку загального використання водних біоресурсів для особистих потреб (без права реалізації) не забороненими Наказом № 70 від №19.09.2022 Про затвердження Правил любительського рибальства, зняттями лову і способами добування (вилову) та у мінімально дозволених для добування (вилову) розмірах видів водних біоресурсів під час здійснення любительського рибальства.

Відповідно до п. III Наказк №700 при здійсненні любительської та спортивної рибалки основними обов'язками рибалок у сфері охорони довкілля є:

1) дотримуватися вимог цих Правил, та інших вимог законодавства з питань охорони, використання і відтворення водних біоресурсів;

2) підтримувати чистоту довкілля та санітарний стан рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), а саме не залишати після себе на берегах рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) і на кризі сміття та інші відходи, а також не допускати засмічення та забруднення рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) іншим чином;

3) не пошкоджувати покажчики, щити та інші знаки, встановлені на рибогосподарських водних об'єктах та на їх берегах;

4) повідомляти органи рибоохорони, інші уповноважені органи державної влади про виявлені порушення цих Правил, та про випадки масової загибелі водних біоресурсів;

5) відшкодовувати шкоду, заподіяну водним біоресурсам внаслідок порушення цих Правил, у порядку та розмірах, визначених законодавством;

6) використовувати всі необхідні допоміжні засоби та прийоми для дбайливого підхоплення і звільнення водних біоресурсів від гачка і випускати в природне середовище існування водних біоресурсів незалежно від їх стану, добування (вилов) яких заборонено цими Правилами та законом або водних біоресурсів які не планують залишати в улові. Під час повернення у природне середовище таких водних біоресурсів необхідно уникати нанесення їм травмувань;

7) дотримуватися місць та строків заборони добування (вилову) водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) визначених Додатком 3 даних Правил.

Любительське рибальство в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється за умови, що така діяльність не суперечить режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду, який визначається Положенням про території та об'єкти природно-заповідного фонду та/або Проектом організації території об'єкта природно-заповідного фонду, з дотриманням вимог цих Правил

і Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 26 липня 2022 року № 256, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12 вересня 2022 року за № 1043/38379.

Під час нересту у рибогосподарських водоймах та в прибережно захисних смугах проведення будівельних, днопоглиблювальних, вибухових, бурових, сейсмологічних, видобувних та різних гідромеханізованих робіт суворо забороняється.

Загальні зобов'язання органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання, у сфері охорони довкілля відповідно до ст 34 ЗУ «Про тваринний світ»

- раціонально використовувати об'єкти тваринного світу;
- не допущення погіршення екологічного стану середовища існування тварин внаслідок власної діяльності, застосовувати природоохоронні технології під час здійснення виробничих процесів;
- проводити комплексні заходи, спрямовані на відтворення, в тому числі, збереження і поліпшення середовища їх існування;
- самостійно припиняти використання об'єктів тваринного світу в разі погіршення їх стану та умов існування, зниження відтворюючої здатності та виникнення загрози знищення тварин, негайно вживати заходів до усунення негативного впливу на тварин і середовище їх існування;
- охорони середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції;
- розведення в неволі рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин, створення центрів та "банків" для зберігання генетичного матеріалу;
- здійснення контролю у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу;
- проведення заходів екологічної безпеки;
- експлуатація гідротехнічних та інших споруд на водних об'єктах, встановлення гідрологічного режиму і режиму водоспоживання та інша діяльність, що впливає чи може вплинути на стан середовища існування диких тварин, повинні здійснюватися з урахуванням вимог охорони тваринного світу, інтересів рибного і мисливського господарства;
- гідромеліоративні роботи та промислове рибальство у місцях, які за рішенням уповноважених органів виконавчої влади, що здійснюють управління та регулювання у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, визначені як такі, що мають особливе значення для перебування водноболотних птахів та напівводних ссавців (бобри, хохулі тощо), здійснюються за погодженням із центральним органом виконавчої

влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства.

Загальні зобов'язання у сфері охорони довкілля відповідно до Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»

- При розміщенні, проектуванні, будівництві, реконструкції, технічному переоснащенні та введенні в експлуатацію підприємств, споруд, інших об'єктів, при проведенні різних робіт на землях водного фонду, які можуть негативно впливати на стан водних біоресурсів, виконавці таких робіт зобов'язані виконувати заходи щодо збереження сприятливих умов для існування, відтворення, міграції та зимівлі водних біоресурсів, а також забезпечувати недоторканність ділянок, що становлять особливу цінність для охорони і відтворення водних біоресурсів.

- Експлуатація водозабірних споруд та інших об'єктів, застосування технологій без рибозахисних пристроїв забороняється.

- Особи, які здійснюють експлуатацію гідротехнічних споруд рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), зобов'язані утримувати в належному технічному стані рибогосподарські та рибозахисні споруди, дотримуватися вимог технологічних, ветеринарно-біологічних, санітарно-епідеміологічних заходів та своєчасно проводити їх капітальний ремонт.

- На рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), що становлять особливу цінність для охорони і відтворення водних біоресурсів, права користувачів природних ресурсів можуть обмежуватися відповідно до закону.

- Для рибогосподарських водних об'єктів встановлюються екологічні нормативи якості води. Зазначені нормативи розробляються і встановлюються відповідно до законодавства.

- Рівень води в рибогосподарських водних об'єктах має бути достатнім для забезпечення природного відтворення та життєдіяльності гідробіонтів. Підвищення або зниження рівня води у водних об'єктах погоджується з центральним органом виконавчої влади у галузі рибного господарства.

Охорона анадромних видів риб

Україна як держава походження анадромних видів риб - осетра, севрюги, білуги, шипа, азово-чорноморського (дунайського) оселедця, вирезуба, атлантичного лосося, дунайського лосося та інших забезпечує їх збереження шляхом охорони та регулювання їх промислу.

Розроблення та виконання заходів щодо охорони та регулювання використання анадромних видів риб, які формуються у річках та лиманах

України, за межами виключної (морської) економічної зони здійснюються на основі міжнародних договорів України.

Для забезпечення раціонального використання анадромних видів риби, які формуються у річках та лиманах України, за межами виключної (морської) економічної зони України можуть вживатися також інші заходи щодо їх збереження та управління промислом відповідно до законодавства та міжнародних договорів України.

Іноземці, іноземні юридичні особи за порушення, допущені за межами виключної (морської) економічної зони України, пов'язані з промислом анадромних видів риби, які формуються у річках та лиманах України, несуть відповідальність згідно з вимогами міжнародного права.

Обов'язки суб'єктів рибного господарства.

Суб'єкти рибного господарства зобов'язані:

- додержуватися умов провадження діяльності, пов'язаної з промисловим виловом, крім внутрішніх водойм (ставків) рибницьких господарств;
- додержуватися правил рибальства;
- вносити своєчасно плату за спеціальне використання водних біоресурсів;
- не допускати погіршення умов існування водних біоресурсів внаслідок своєї діяльності;
- додержуватися встановленого режиму господарської діяльності на земельних ділянках прибережних захисних смуг;
- сприяти науковим установам на договірних умовах у роботі щодо вивчення біологічного стану водних біоресурсів і стану наданих у користування рибогосподарських водних об'єктів (їх частин);
- вести облік обсягів використання водних біоресурсів та надавати у встановленому порядку інформацію органам, що здійснюють проведення державного моніторингу, ведення державного обліку та державного кадастру водних біоресурсів;
- здійснювати у встановленому порядку комплексні рибницько-меліоративні заходи щодо охорони та відтворення, у тому числі штучного, водних біоресурсів, збереження і поліпшення умов їх існування;
- негайно інформувати центральні органи виконавчої влади у галузі рибного господарства, охорони навколишнього природного середовища, а також ветеринарні, санітарно-епідеміологічні органи про виявлення захворювань водних біоресурсів, погіршення стану середовища їх перебування, випадки їх загибелі;
- здійснювати заходи з профілактики і боротьби із захворюванням та загибеллю водних біоресурсів;
- здійснювати охорону водних біоресурсів, додержуватися режиму охорони видів, занесених до Червоної книги України, у межах наданих у

користування промислових ділянок рибогосподарських водних об'єктів (їх частин);

- самостійно припиняти використання водних біоресурсів у разі зниження їх відтворюючої здатності та виникнення загрози знищення, негайно вживати заходів для усунення негативного зовнішнього впливу на водні біоресурси та середовище їх перебування, проникнення чужорідних видів;

- не допускати без дозволу центрального органу виконавчої влади у галузі рибного господарства переселення водних біоресурсів;

- безперешкодно допускати в місця відтворення, добування, зберігання, утримання, на рибоприймальні пункти та місця реалізації водних біоресурсів, на рибальські судна та інші плавучі засоби, зайняті в технологічному процесі, представників центральних органів виконавчої влади, які здійснюють державний контроль за провадженням рибогосподарської діяльності, надавати на їх вимогу документи щодо обліку та використання водних біоресурсів, своєчасно виконувати їхні вимоги та письмові розпорядження, які базуються на засадах цього Закону та інших нормативно-правових актів у галузі рибного господарства.

Зобов'язання пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення

Переробка водних біоресурсів здійснюється шляхом їх розбирання, охолодження, заморожування, копчення, соління, маринування, сушіння, в'ялення, консервування, фасування, нагрівання чи поєднання цих процесів та інших видів переробки та технологій.

З метою збереження здоров'я населення виробник зобов'язаний здійснювати постійний контроль якості та безпеки водних біоресурсів та продуктів їх переробки з дотриманням закріплених у законодавстві норм щодо якості продукції, що виробляється.

Основні вимоги до якості харчових продуктів встановлюються Законом України Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному рівні

Організації виробників продуктів рибальства покликані досягати таких цілей:

- (а) сприяння життєздатному та сталому рибальству своїх членів у повній відповідності з природоохоронною політикою, як встановлено,

зокрема, в Регламенті (ЄС) № 1380/2013 та у положеннях права щодо довкілля, з дотриманням соціальної політики та, якщо це передбачено відповідною державою-членом, за участі у регулюванні використання морських біологічних ресурсів;

(b) уникнення та скорочення, наскільки це можливо, небажаних виловів промислових запасів та, за необхідності, оптимальне використання виловів, без створення ринку для виловів, що нижче мінімального референтного промислового розміру, відповідно до статті 15 Регламенту (ЄС) № 1380/2013;

(c) сприяння простежуваності продуктів рибальства та доступу до чіткої і зрозумілої інформації для споживачів;

(d) сприяння усуненню незаконного, непідзвітного та нерегульованого рибальства;

(e) покращення умов для введення в обіг продуктів рибальства та аквакультури їхніх членів;

(f) підвищення рівня економічної рентабельності;

(g) стабілізація ринків;

(h) сприяння постачанню харчових продуктів та просування стандартів високої якості та безпечності харчових продуктів, зі сприянням при цьому створенню робочих місць у прибережних регіонах та сільській місцевості;

(j) скорочення впливу рибальства на довкілля, в тому числі шляхом використання заходів з підвищення рівня селективності знарядь лову.

Загальні принципи і вимог законодавства про харчові продукти встановлюються РЕГЛАМЕНТОМ (ЄС) № 178/2002 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ від 28 січня 2002 року про встановлення загальних принципів і вимог законодавства про харчові продукти, створення Європейського органу з безпечності харчових продуктів і встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпечністю харчових продуктів.

Шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

Врахування зобов'язань у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення у документі державного планування здійснюється при визначенні основними та пріоритетними завданнями Програми:

- забезпечення сталого розвитку аквакультури Вінницької області;
- підвищення рибопродуктивності та покращення екологічного стану природних водойм;

- організація роботи з розвитку рекреаційного рибальства на водоймах області;
- забезпечення наукового супроводу розвитку рибного господарства області - підтримка заходів з метою протидії браконьєрству та контролю за реалізацією риби та рибної продукції, знарядь лову на ринках області та в торгівельній мережі.

Загалом, Програма розвитку рибного господарства Вінницької області націлена на забезпечення населення широким асортиментом рибопродукції власного виробництва на основі індустріального та інноваційного розвитку аквакультури, збереження і поповнення рибних запасів шляхом зариблення річок басейну Південного Бугу та Дністра, окремих його приток, інших водних об'єктів аборигенними та червонокнижними видами риб і вселенцями з урахуванням діючих зобов'язань в сфері охорони навколишнього середовища та здоров'я населення.

6.Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296) наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення - це будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

За походженням наслідки можуть бути первинними (тобто це ті наслідки, які безпосередньо пов'язані з впливом проєкту на екосистеми) і вторинними (що є наслідком первинних змін в екосистемі). Вторинні наслідки полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки включають розвиток негативних процесів через нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності будуть мати значний сумарний негативний вплив на довкілля – є незначною. Це пов'язане з тим, що всі види впливів на навколишнє середовище мають незначну за силою та масштабом дію. Тому наявність

та розвиток кумулятивних наслідків малоїмовірні.

Синергічні наслідки – це наслідки, сумарний ефект, яких полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту. Деякі речовини при одночасній наявності в атмосферному повітрі можуть чинити сумарний несприятливий вплив на організм. У таких випадках відбувається ефект синергізму (сумації). Оскільки концентрації забруднюючих речовин не перевищуватимуть допустимі норми, синергічні наслідки також не очікуються.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років) можливі в процесі підготовчих та будівельних робіт (проведення робіт з розчищення водних об'єктів) з причин залучення механізмів та транспорту з використанням двигунів внутрішнього згоряння. Ці впливи відносяться до тимчасових і не стануть причиною суттєвого довгострокового погіршення екологічної рівноваги екосистеми.

Довгострокові наслідки – це наслідки впливу, який триватиме протягом тривалого періоду часу. До довгострокових наслідків (50-100 років) відносяться впливи постійного характеру – викиди, шум, утворення відходів в процесі експлуатації об'єктів. Оскільки, вищенаведені впливи під час реалізації планованої діяльності не передбачаються, довгострокові наслідки – відсутні.

Постійні наслідки – викиди в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення атмосфери, шумове навантаження під час здійснення планованої діяльності – відсутні. Отже, постійні наслідки не передбачаються.

Тимчасові наслідки – при виконанні підготовчих та будівельних робіт (проведення робіт з розчищення водних об'єктів) вплив на навколишнє середовище матиме короточасний та локальний характер, викиди здійснюватимуться при роботі двигунів внутрішнього згоряння будівельних машин та механізмів.

Позитивні наслідки. Розвиток рибництва є необхідною складовою задоволення фізіологічних потреб населення в цінному продукті харчування. Забезпечення населення широким асортиментом рибпродукції власного виробництва на основі індустріального та інноваційного розвитку аквакультури, збереження і поповнення рибних запасів шляхом зариблення річок басейну Південного Бугу та Дністра, окремих його приток, інших водних об'єктів аборигенними та червонокнижними видами риб і вселенцями.

Негативні наслідки – не передбачаються.

Детальніші дослідження впливу на компоненти довкілля з наведенням конкретних показників доцільно провести на подальших стадіях проектування відповідно до вимог чинного законодавства України.

Оцінка ймовірного впливу планової діяльності на довкілля наведена в табл.6.1.

Оцінка ймовірного впливу реалізації проекту ДДП на складові доквілля

№	Чи може реалізація планованої діяльності спричинити:	Очікування впливу			Пом'якшення існуючої ситуації
		так	ймовірно	ні	
Повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			+	
2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		+		
3	Погіршення якості атмосферного повітря?			+	
4	Появу нових джерел неприємних запахів?			+	
5	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	
Водні ресурси					
6	Погіршення якості води в водних об'єктах			+	
7	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	
8	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			+	
9	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	
10	Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			+	
11	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або шляхом порушення водоносних горизонтів)?			+	
12	Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	

Відходи					
13	Збільшення кількості утворених твердих побутових відходів?			+	
14	Збільшення кількості утворених чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			+	
15	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			+	
16	Збільшення обсягів використання відходів як вторинних ресурсів?			+	
Земельні ресурси					
17	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			+	
18	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	
19	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			+	
20	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	
21	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			+	
22	Виникнення конфліктів між ухваленнями цілями документа державного планування та цілями місцевих громад?			+	
Біорізноманіття та рекреація					
23	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			+	
24	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?	+			поповнення рибних запасів шляхом

					зариблення річок басейну Південного Бугу та Дністра, окремих його приток, інших водних об'єктів аборигенними та червонокнижними видами риб і вселенцями
25	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
26	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?	+			Програмою передбачена організація роботи з розвитку рекреаційного рибальства на водоймах області,
27	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля?			+	
Населення та інфраструктура					
28	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності, та зростанні кількості населення будь-якої території?			+	
29	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			+	
30	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			+	+
31	Потреби нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			+	
32	Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			+	
Екологічне управління та моніторинг					
33	Послаблення правових і			+	

	економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?				
34	Погіршення екологічного моніторингу?			+	
35	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	
36	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	
Інше					
37	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			+	
38	Суттєве вилучення будь-якого невідновлюваного ресурсу?			+	
39	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			+	
40	Суттєве порушення якості природного середовища?			+	
41	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть значними, але у сукупності можуть викликати значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			+	

Як вбачається з вищенаведеного, виникнення будь-яких негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення не прогнозується.

Вплив на атмосферне повітря. В результаті реалізації Програми не передбачається збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення його стану.

Вплив на водні ресурси. Програма не передбачає негативний вплив на водні об'єкти, її реалізація не призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Разом з тим, реалізація Програми сприятиме поліпшенню екологічного стану річок області, покращиться якість питної води і якість поверхневих вод.

Відходи. Область характеризується високим рівнем утворення і

накопичення значних обсягів промислових відходів. Разом з тим, Програма не передбачає реалізації завдань, які призводитимуть до зростання обсягів утворення відходів.

Вплив на земельні ресурси. Внаслідок реалізації Програми не передбачається збільшення вітрової та водної ерозії ґрунтів, погіршення якості земельних ресурсів, а також зміни у топографії або в характеристиках рельєфу та поява таких загроз, як зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Біорізноманіття та рекреаційні зони. У Програмі не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ) та біорізноманіття. Натомість заходи Програми спряють розвитку екомережі та збереженню біорізноманіття, а саме: збільшення об'ємів вирощування рибосадкового матеріалу; збільшення об'ємів виробництва товарної риби у водоймах області; покращення умов аборигенних видів водних біоресурсів та збільшення рибопродуктивності рибогосподарських водних об'єктів; щорічне зариблення річок в межах області аборигенними видами риб, вселенцями та червонокнижними видами; забезпечення моніторингу стану рибних запасів у водоймах області та визначення пріоритетних напрямів їх збереження і примноження; зменшення випадків браконьєрства на водоймах області; організація роботи з розвитку рекреаційного рибальства на водоймах області.

Результати виконання цих завдань матиме позитивні наслідки для довкілля.

Вплив на території Смарагдової мережі в межах Вінницької області. Планова діяльність не призведе до зміни умов існування флори та фауни в межах об'єктів Смарагдової мережі. Проте, не зважаючи на це передбачено проведення ряду обмежень у впровадженні планованої діяльності – будуть застосовані певні обмежувальні та компенсаційні заходи – припинення робіт під час нересту та проведення зариблення.

Вплив на населення та інфраструктуру. Програма не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Програма не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Програма передбачає створення системи моніторингу її реалізації. Моніторинг базуватиметься на аналізі досягнення запланованих результатів з використанням визначених показників.

Кумулятивний вплив. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є мінімальною. Таким чином, реалізація Програми немає супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Водночас реалізація багатьох заходів, завдань

Програми може сприяти покращенню екологічної ситуації в області.

На підставі оцінювання ймовірних впливів на компоненти довкілля (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори та здоров'я населення) сукупний вплив від реалізації заходів передбачених Програмою є несуттєвим та екологічно допустимим.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

На основі аналізів, представлених у попередніх розділах, та з метою сприяння досягненню цілей екологічної політики, встановлених на регіональному та місцевому рівнях, запропоновано ряд заходів для пом'якшення виявлених потенційних негативних наслідків для навколишнього середовища та здоров'я населення, що можуть виявлятися в процесі впровадження заходів і проектів запланованих Програмою.

Запропоновані заходи складаються з тих, що були визначені в процесі розроблення даної Програми і рекомендацій що виникли в результаті виконання СЕО. Реалізація Програма розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки потребує виконання заходів, що стосуються основних напрямків Програми, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища для водних біоресурсів.

Найбільш позитивними для довкілля та здоров'я населення мають стати заходи, пов'язані з покращенням актуально якісного та кількісного стану іхтіофауни регіону та поліпшенням екологічного стану рибогосподарських водних об'єктів.

На виконання основних завдань та напрямків діяльності в Програмі визначено виконання наступних заходів:

- надання фінансової підтримки суб'єктам аквакультури, які вирощують рибопосадковий матеріал;
- розвиток індустріальної інфраструктури, створення освітнього та науково-виробничого центру по розведенню та вирощуванню рибопосадкового матеріалу;
- співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на розвиток рибного господарства області;
- розроблення науково - біологічних обґрунтувань по видам та обсягам вселення водних біоресурсів;
- проведення робіт з вселення водних біоресурсів до водойм загальнодержавного значення у межах Вінницької області, в тому числі і за рахунок співфінансування заходів територіальним громадам шляхом передачі субвенції з обласного бюджету, обсягом до 30% відповідних бюджетних видатків таких територіальних громад;

- проведення робіт з відновлення природних нерестовищ, шляхів міграції та місць зимівлі водних біоресурсів;
- облаштування місць для любительського та спортивного рибальства;
- проведення комплексних іхтіологічних досліджень на водоймах області;
- проведення семінарів, курсів, навчання серед спеціалістів рибогосподарських підприємств, природоохоронних органів;
- покращення матеріально-технічного забезпечення Вінницького рибоохоронного патруля для здійснення оперативних рибоохоронних рейдів.

Окрім того, Програмою враховано, що відповідно до ст. 60 Земельного кодексу України та статей 87-88 Водного кодексу України, вздовж річок і навколо озер, водосховищ та інших водойм з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності встановлюються прибережні захисні смуги.

Вони є природоохоронною територією з режимом обмеженої господарської діяльності. У прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм забороняється:

розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво;

зберігання та застосування пестицидів і добрив;

влаштування літніх таборів для худоби;

будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, навігаційного призначення, гідрометричних та лінійних), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та стоянок автомобілів;

влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо;

миття та обслуговування транспортних засобів і техніки.

У межах прибережних захисних смуг забороняється будівництво будь-яких споруд, крім гідротехнічних, гідрометричних та лінійних. Режим господарської діяльності на земельних ділянках прибережних захисних смуг встановлюється законом. Об'єкти, що знаходяться у прибережній захисній смузі, можуть експлуатуватися, якщо при цьому не порушується її режим. Не придатні для експлуатації споруди, а також ті, що не відповідають встановленим режимам господарювання, підлягають винесенню з прибережних захисних смуг.

Відповідно до Закону України «Про аквакультуру» суб'єкти аквакультури зобов'язані проводити заходи рибогосподарської меліорації;

здійснювати заходи з профілактики і боротьби із захворюваннями та загибеллю об'єктів аквакультури; здійснювати заходи для забезпечення недопущення негативного впливу на стан популяцій аборигенних видів

водних біоресурсів або погіршення середовища їх існування, шляхів міграції та умов розмноження.

Відповідно до Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» при розміщенні, проектуванні, будівництві, реконструкції, технічному переоснащенні та введенні в експлуатацію підприємств, споруд, інших об'єктів, при проведенні різних робіт на землях водного фонду, які можуть негативно впливати на стан водних біоресурсів, виконавці таких робіт зобов'язані виконувати заходи щодо збереження сприятливих умов для існування, відтворення, міграції та зимівлі водних біоресурсів, а також забезпечувати недоторканність ділянок, що становлять особливу цінність для охорони і відтворення водних біоресурсів; здійснювати у встановленому порядку комплексні рибницько-меліоративні заходи щодо охорони та відтворення, у тому числі штучного, водних біоресурсів, збереження і поліпшення умов їх існування; здійснювати заходи з профілактики і боротьби із захворюванням та загибеллю водних біоресурсів; здійснювати охорону водних біоресурсів, дотримуватися режиму охорони видів, занесених до Червоної книги України, у межах наданих у користування промислових ділянок рибогосподарських водних об'єктів (їх частин).

Відповідно до Закону України «Про тваринний світ» підприємства, установи, організації і громадяни, яким надано в користування рибогосподарські водні об'єкти (їх частини), для ведення промислового рибальства, включаючи промисел водних безхребетних, зобов'язані дотримуватися вимог, передбачених статтею 34 цього Закону, а також здійснювати інші заходи, що забезпечують поліпшення екологічного стану водних об'єктів і умов відтворення рибних запасів, та утримувати в належному санітарному стані прибережні захисні смуги в місцях здійснення промислового рибальства; проводити комплексні заходи, спрямовані на відтворення, в тому числі штучне, диких тварин, збереження і поліпшення середовища їх існування; негайно інформувати природоохоронні органи, ветеринарні, служби про виявлення захворювань тварин, погіршення стану середовища їх існування, виникнення загрози знищення та випадки загибелі тварин, здійснювати комплексні заходи щодо профілактики і боротьби із захворюваннями; здійснюватися заходи щодо збереження середовища існування та умов розмноження тварин, забезпечення недоторканності ділянок, що становлять особливу цінність для збереження тваринного світу.

Неухильне дотримання вимог чинного законодавства мінімізує будь-які негативні наслідки в результаті реалізації Програми.

Сукупність природоохоронних заходів забезпечить сприятливі умови для досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища.

Виконання завдань передбачених Програмою сприятиме запобіганню погіршенню існуючої екологічної ситуації та здоров'я

населення, створюватиме сприятливі умови для відтворення природних біоресурсів і як наслідок досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища, що є основою екологічної безпеки області.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)

Під час проведення СЕО визначено доцільність та прийнятність планованої діяльності (заходи Програми) і обґрунтування економічних, технічних, організаційних та інших заходів щодо забезпечення безпеки довкілля, а також оцінено вплив на навколишнє середовище, прогноз впливу на навколишнє середовище, виходячи із особливостей планованої діяльності з урахуванням природних, соціальних та техногенних умов, а також з урахуванням сильних і слабких сторін регіону (внутрішні фактори) та можливостей і загроз (зовнішні фактори).

У контексті СЕО Програми були розглянуті три сценарії розвитку, які є можливими варіантами комплексного розвитку регіону, базованими на балансах розвитку галузі рибного господарства Вінницької області та його впливу на екологічний стан і якість життя населення, а саме:

Альтернатива 1: оптимістичний, що передбачає реалізацію Програми.

Альтернатива 2: гіпотетичний «нульовий», за яким не розробляється і не затверджується Програма.

В якості альтернативи розглядався «нульовий сценарій», тобто опис, прогнозування та оцінку ситуації у випадку незатвердження Програми. Це означає збереження незмінною існуючої на даний момент ситуації в галузі рибного господарства регіону. Незатвердження Програми не дасть змоги збільшити позитивні впливи на довкілля і здоров'я населення, покращити якісний та кількісний стан іхтіофауни, поліпшити екологічний стан рибогосподарських водних об'єктів, а також підвищити показники виробництва та споживання риби.

Реалізація «нульового сценарію» не забезпечить досягнення збалансованого (сталого) розвитку Вінницької області. Це може призвести до погіршення екологічної ситуації і як наслідок може відобразитися на умовах життя та здоров'ї населення.

За результатами аналізу реалізації кожного із сценаріїв та прогнозу можливих шляхів розвитку області у випадку домінування тих чи інших факторів та з урахуванням впливу ефектів чи негативних наслідків від них визначено наступне.

В рамках гіпотетичного сценарію подальший сталий розвиток області ускладниться та погіршиться екологічна ситуація, ресурси

використовуватимуться неефективно. Це означає збереження інерції розвитку з негативними тенденціями і диспропорціями та загроз екологічній безпеці і безпеці життя населення.

В рамках оптимістичного сценарію виконання заходів Програми позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину. Це означає, що реалізація Програми сприятиме гармонізації економічної, соціальної і екологічної складових розвитку і не потребує альтернатив.

Альтернатива 3.

У разі, коли відповідна Програма не буде затверджена, повне фінансове навантаження на реалізацію запланованих цілей ляже на Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області.

У разі відмови від визначених програмою цілей очікується занепад розвитку аквакультури Вінницької області, погіршення екологічного стану природних водойм та зниження їх рибопродуктивності.

Консультації з громадськістю щодо екологічних цілей:

- розгляд способів ліквідації наслідків;
- отримання зауважень і пропозицій до проекту Програми;
- проведення громадського обговорення у процесі розробки проекту Програми та звіту про СЕО до нього.

В ході проведення СЕО проведено оцінку факторів ризику і потенційного впливу на стан довкілля, враховано екологічні завдання місцевого рівня в інтересах ефективного та стабільного соціально-економічного розвитку прилеглих регіонів та підвищення якості життя населення.

При підготовці Звіту з стратегічної екологічної оцінки були виявлені наступні труднощі:

- відсутність у відкритому доступі даних щодо обсягу впливу на стан довкілля прилеглих об'єктів;
- відсутність методик, що дозволяють здійснювати довгострокові прогнози впливу об'єкту на довкілля.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Моніторинг довкілля – комплексна науково-інформаційна система регламентованих періодичних безперервних спостережень, оцінки та прогнозу змін стану навколишнього природного середовища з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення оцінки ефективності та достатності заходів із запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування та вжиття заходів для усунення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення та визначення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування здійснюються відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» (далі – Порядок).

У цьому Порядку термін «замовник документа державного планування» означає орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який є відповідальним за розроблення документів державного планування та здійснює загальне керівництво і контроль за їх виконанням – Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації.

Державний облік, державний моніторинг, державний кадастр водних біоресурсів, а також державний облік та державний реєстр рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) ведуться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, з метою визначення сучасного стану, планування, організації і здійснення заходів щодо охорони водних біоресурсів, їх раціонального використання та відтворення.

Державний моніторинг водних біоресурсів здійснюється з метою забезпечення сталого використання водних біоресурсів та недопущення їх виснаження.

1. Зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу:

- замовник визначає групу експертів, що відповідальні за здійснення моніторингу (моніторингову групу), їх склад та порядок роботи. Строк виконання: один раз після затвердження документа державного планування;

- моніторингова група перевіряє відповідність проектних рішень, що спрямовані на забезпечення санітарно-гігієнічних вимог в планувальній організації території. Строк виконання: один раз на рік після затвердження

документа державного планування;

- моніторингова група співставляє цільові значення параметрів моніторингу до фактичних значень під час здійснення моніторингу. Строк виконання: один раз на рік після затвердження документа державного планування;

- замовник результати моніторингу оприлюднює на власному офіційному вебсайті один раз на рік після затвердження документа державного планування та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки.

2. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а також періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1

Індикатор	Визначення	Індикатор результативності	Періодичність
Водне середовище	<p>1. Моніторинг стану рибних запасів у водоймах області та визначення пріоритетних напрямів їх збереження і примноження.</p> <p>2. Моніторинг стану рибогосподарських водних об'єктів (їх частин).</p> <p>3. Проведення наукових досліджень з оцінки стану, вивчення біології та середовища існування водних біоресурсів, збирання біологічних і промислово-статистичних даних, розроблення лімітів спеціального використання водних біоресурсів.</p> <p>4. Проведення меліоративних робіт з відновлення природних</p>	<p>Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»,</p> <p>Закон України «Про аквакультуру»</p>	<p>Перед початком провадження планованої діяльності</p>

	<p>нерестовищ, шляхів міграцій та місць зимівлі водних біоресурсів на водоймах області.</p> <p>5. Проведення наукових досліджень на водних об'єктах області, з метою визначення видового, вікового різноманіття іхтіофауни, рибопродуктивності, екологічної ситуації.</p>		
Рослинний та тваринний світ	<p>1. Перелік ідентифікованих місць зростання та перебування видів тварин та рослин занесених до Червоної книги України на місці провадження планованої діяльності.</p> <p>2. Організація і здійснення державного регулювання та контролю за охороною, використанням і відтворенням тваринного світу, забезпеченням ведення моніторингу, державного кадастру та державного обліку об'єктів тваринного світу, які перебувають на їх території</p>	Закони України «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про Червону книгу України»; Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».	1 раз на рік
Відходи	Кількість утворення відходів	Закон України «Про управління відходами»	1 раз на рік
Здоров'я населення	Захворюваність населення: за загальним рівнем захворюваності та за окремими класами хвороб.	Медико-статистичний аналіз	1 раз на рік

3. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та

цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення: для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення передбачається вживання заходів, розглянутих у Розділі 7 даного звіту про СЕО.

Таблиця 9.2

Індикатор	Визначення	Індикатор результативності	Періодичність
Агітаційно-просвітницьк і роботи	Інформування, підвищення рівня екологічної свідомості населення.	<ul style="list-style-type: none"> - публікації через засоби масової інформації; - публікування на офіційному сайті Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації; - публікування в соціальних мережах; - розробка та складання методичних матеріалів з екологічного та гігієнічного виховання. 	В залежності від обраного індикатору, але не рідше 1 разу в квартал.

4. Методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати: остаточні рішення щодо вибору методів визначення кожного із показників визначаються на наступних стадіях проведення моніторингу.

5. Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку: моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення

заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на власному офіційному веб-сайті заходи, передбачені для здійснення моніторингу, і письмово повідомляє про це Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник вживає заходів для їх усунення, а також подає органу державної влади або органу місцевого самоврядування, який затвердив документ державного планування, пропозиції щодо внесення змін до такого документа з метою усунення негативних наслідків. У такому разі зміни, що вносяться до документа державного планування, підлягають стратегічній екологічній оцінці.

Організація моніторингу Програми рекомендуються шляхом здійснення наступних заходів:

- щоквартальна звітність Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації про стан виконання заходів, визначених Програмою;
- проведення моніторингу і аналізу повноти та якості виконання заходів Програми;
- залучення засобів масової інформації для висвітлення ходу реалізації Програми.

Організаційне супроводження Програми здійснює Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації.

10.Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)

Ймовірні транскордонні наслідки для довкілля при реалізації документу державного планування – ПРОГРАМА розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки – відсутні.

11.Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію

Замовник: Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації.

Назва документа державного планування:

Програма розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки.

Основними та пріоритетними завданнями Програми є:

- забезпечення сталого розвитку аквакультури Вінницької області;
- підвищення рибопродуктивності та покращення екологічного стану природних водойм;
- організація роботи з розвитку рекреаційного рибальства на водоймах області;
- забезпечення наукового супроводу розвитку рибного господарства області;
- підтримка заходів з метою протидії браконьєрству та контролю за реалізацією риби та рибної продукції, знарядь лову на ринках області та в торгівельній мережі.

В результаті виконання завдань Програми очікується:

- збільшення кількості суб'єктів господарювання, які займаються вирощуванням рибопосадкового матеріалу;
- збільшення об'ємів вирощування рибопосадкового матеріалу;
- збільшення об'ємів виробництва товарної риби у водоймах області;
- створення освітнього та науково-виробничого центру по розведенню та вирощуванню рибопосадкового матеріалу;
- розроблення не менше 3 науково-біологічних обґрунтувань для визначення кількісного та видового складу водних біоресурсів;
- щорічне зариблення річок в межах області аборигенними видами риб, вселенцями та червонокнижними видами;
- покращення умов аборигенних видів водних біоресурсів та збільшення рибопродуктивності рибогосподарських водних об'єктів;
- створення додаткових місць для любительського та спортивного рибальства;
- забезпечення моніторингу стану рибних запасів у водоймах області та визначення пріоритетних напрямів їх збереження і примноження;
- проведення щорічно не менше 2 заходів для підвищення кваліфікаційного та освітнього рівня спеціалістів галузі рибного господарства;
- зменшення випадків браконьєрства на водоймах області.

Провідний
інженер-еколог

Олеся ДІДУСЕНКО
(кваліфікаційний сертифікат
від 02.06.2022р
серія АР № 019620)

ДОДАТКИ

Єдина екологічна платформа "ЕкоСистема"

Заява

про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки від 05.03.2024 р.

Реєстраційний номер справи в Єдиному реєстрі № 05-03-5058-24

Замовник:

Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації.

1. Назва документа державного планування:

Програма розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки

2. Основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

Обласна програма розвитку рибного господарства (далі Програма) є документом державного планування місцевого рівня. Метою Програми є забезпечення населення широким асортиментом рибопродукції власного виробництва на основі індустріального та інноваційного розвитку аквакультури, збереження і поповнення рибних запасів шляхом зариблення річок басейну Південного Бугу та Дністра, окремих його приток, інших водних об'єктів аборигенними та червонокнижними видами риб і вселенцями. Програма розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки розроблена з урахуванням Законів України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про тваринний світ», «Про аквакультуру», розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 травня 2023 року № 402-р «Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках». Програма відповідає цілі 1 «Конкурентноздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку» та цілі 5 «Регіон безпечного середовища» Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року, затвердженій рішенням 42 сесії 7 скликання Вінницької обласної Ради від 21 лютого 2020 року №921.

3. Якою мірою документ державного планування визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єктів, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів)

Визначена Програмою діяльність може відноситися до другої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» у разі вирощування аквакультури продуктивністю 10 тонн на рік і більше або здійснення даної діяльності на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах. Вимога проведення оцінки впливу на довкілля у сфері аквакультури в порядку, встановленому законом визначена також Законом України «Про

аквакультуру».

4. Інформація про ймовірні наслідки: а) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; б) для територій з природоохоронним статусом; в) трансграничні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Здійснення стратегічної екологічної оцінки передбачає аналіз та оцінку ймовірних наслідків від реалізації Програми для довкілля, у тому числі здоров'я населення. Очікується, що реалізація запропонованих змін до Програми не матиме ймовірних негативних наслідків для таких складових довкілля, як атмосферне повітря, водні ресурси, ґрунти, а також для здоров'я населення . а) для довкілля: Розвиток рибництва є необхідною складовою задоволення фізіологічних потреб населення в цінному продукті харчування. Загалом Програма направлена на попередження виснаження водних біоресурсів в результаті не ефективного використання природних та штучних водойм та військових дій, а також збільшення запасів водних біоресурсів рибогосподарських водойм та ефективне їх відтворення. Реалізація Програми дасть змогу покращити екологічний стан природних водойм та умови існування водних біоресурсів, забезпечити моніторинг стану рибних запасів у водоймах області та вчасно визначити пріоритетні напрямів їх збереження і примноження. Також передбачається зменшення випадків браконьєрства на водоймах області та створення додаткових місць для любительського та спортивного рибальства, що в свою чергу це забезпечить потреби жителів області та гостей в організації здорового відпочинку на лоні природи, що буде запорукою їх стабільності, покращення добробуту та рівня життя. Вплив на клімат і мікро клімат, ґрунти, атмосферне повітря в процесі реалізації Програми не очікується. Вплив на біорізноманіття очікується позитивний та проявлятиметься у нарощуванні та збереженні біологічного різноманіття. б) для територій з природоохоронним статусом: Щодо територій з природоохоронним статусом, то реалізація Програми дасть змогу забезпечити якісну охорону природних та штучних водних об'єктів . в) трансграничні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення - Реалізація Програми не чинитиме трансграничного впливу на елементи довкілля, тому відсутня потреба в оцінці трансграничних наслідків.

5. Виправдані альтернативи, які необхідно розглянути, у тому числі якщо документ державного планування не буде затверджено

У разі, коли відповідна Обласна програма не буде затверджена, повне фінансове навантаження на реалізацію запланованих цілей ляже на Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області. У разі відмови від визначених програмою цілей очікується занепад розвитку аквакультури Вінницької області, погіршення екологічного стану природних водойм та зниження їх рибопродуктивності.

6. Дослідження, які необхідно провести, методи і критерії, що використовуватимуться під час стратегічної екологічної оцінки

Для проведення стратегічної екологічної оцінки буде використана наступна інформація: доповіді про стан довкілля; статистична інформація; інформація, що включена в інші природоохоронні акти чинного законодавства, які мають відношення до Програми; дані моніторингу стану довкілля; експертні оцінки; інша доступна інформація. Під час проведення стратегічної екологічної оцінки будуть застосовані наступні аналітичні методи: • порівняльний аналіз обласних показників із середніми показниками по Україні та показники регіонів-сусідів та регіонів, що належать до однієї типології; • аналіз тенденцій; Також будуть використані такі форми участі, як інформування, консультування, обговорення та інші. Для здійснення стратегічної екологічної оцінки будуть використовуватись логічні і формалізовані методи прогнозування.

7. Заходи, які передбачається розглянути для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Під час здійснення стратегічної екологічної оцінки передбачається розглядати заходи із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків на довкілля, визначені законодавством та нормативно-правовими актами, а саме: Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає загальні вимоги в галузі охорони навколишнього природного середовища. Законом встановлено, що використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з дотриманням обов'язкових екологічних вимог: а) раціонального та економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій та проведення комплексних іхтіологічних досліджень на водоймах області; б) здійснення заходів, щодо запобігання псуванню, забрудненню та виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища; в) здійснення заходів щодо відтворення відновлюваних природних ресурсів, зокрема проведення робіт з відновлення природних нерестовищ, шляхів міграції та місць зимівлі водних біоресурсів; г) застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку здоров'я населення; д) збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду а також інших територій, що підлягають особливій охороні; е) здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб, зокрема облаштування місць для любительського та спортивного рибальства з метою запобігання браконьєрству.

8. Пропозиції щодо структури та змісту звіту про стратегічну екологічну оцінку

Стратегічна екологічна оцінка повинна бути здійснена у відповідності до статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», ДСТУ-Н Б Б.1.1-10:2010 «Настанова з використання розділів Охорона навколишнього природного середовища у складі містобудівної документації. Склад та вимоги», Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених наказом Міністерства екології і природних ресурсів України №296 від 10.08.2018. та № 425 від 23.12.2018р, ЗУ Про регулювання містобудівної діяльності

9. Орган, до якого подаються зауваження та пропозиції та строки їх подання

Зауваження і пропозиції подаються особисто або через уповноваженого представника, замовнику в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові, місця проживання, особистого підпису; від юридичних осіб – із зазначенням їх найменування, місця знаходження, посади і особистого підпису керівника надаються протягом 10 днів з дня оприлюднення Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації. Поштова адреса: вул. Хмельницьке шосе, 7, м. Вінниця, 21036. Контактні телефони: : (0432) 66-14-06, E-Mail адреса : der_arg@vin.gov.ua Відповідальна особа за організацію розгляду: Павлишен ВіталійСергійович

10. Повідомлення про оприлюднення Заяви про визначення обсягу CEO:

веб-сайт Вінницької обласної військової адміністрації (<https://vin.gov.ua/>), веб-сторінка Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації від 05.03.2024

Замовник/Уповноважена особа замовника:

Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації./ СІДОРОВ ОЛЕГ ВАСИЛЬОВИЧ

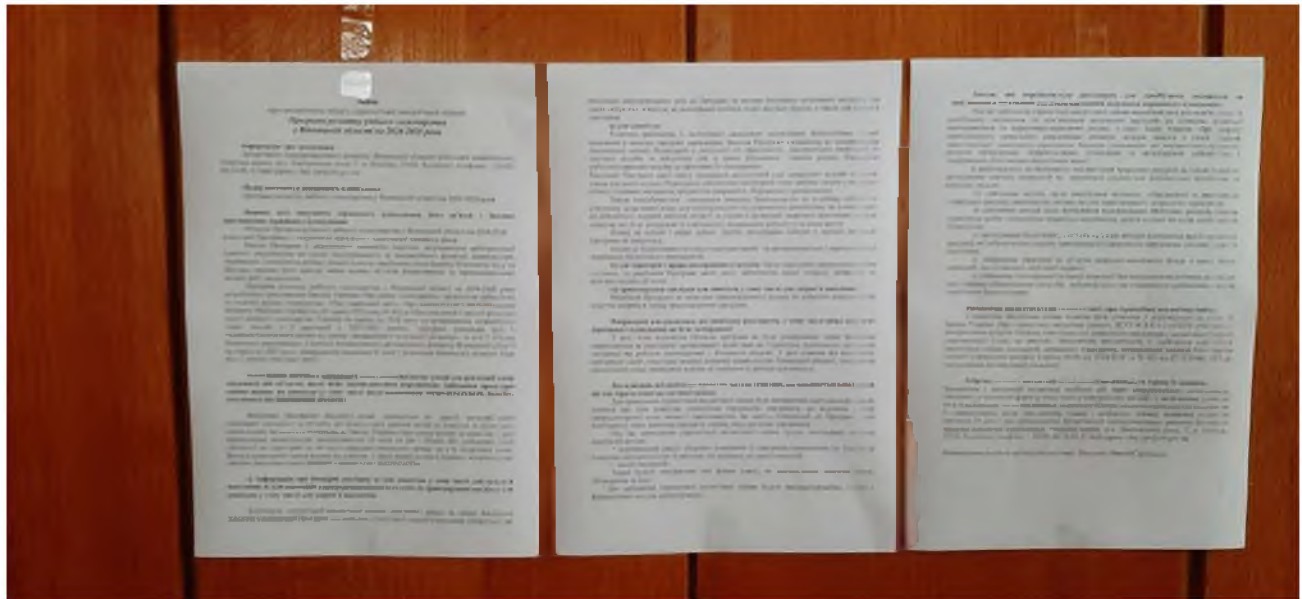

[Головна](#) > [Департамент правового забез...](#) > [Програма розвитку рибного г...](#)

Програма розвитку рибного господарства Вінницької області на 2024-2028 роки

30.01.2024, 15:32

ФОТОФІКСАЦІЇ

УКРАЇНА
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ

вул. Василя Портика, буд. 29, м. Вінниця, 21021
тел. (0432) 43-74-08, e-mail: uprter@vin.gov.ua
Ідентифікаційний код 43217456

11.03.2024 № 01-15-01-05-03-5058-24 Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації
вул. Хмельницьке шосе, 7
м. Вінниця
email: dep_apr@vin.gov.ua

Щодо надання зауважень та пропозицій на Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту документа державного планування, зареєстровану в Єдиному реєстрі СЕО за № 05-03-5058-24 від 05.03.2024 року

Управління розвитку територій та інфраструктури Вінницької обласної військової адміністрації (далі - Управління), відповідно до п. 1 ст. 8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (далі - СЕО), опрацювавши зареєстровану від 05 березня 2024 за № 05-03-5058-24 в Єдиному реєстрі СЕО Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки щодо Програми розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки, надає зауваження та пропозиції.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку з урахуванням змісту і рівня деталізації документа державного планування повинен містити наступну інформацію:

- зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування;
- характеристику поточного стану довкілля у тому числі здоров'я населення, та прогнозовані зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).

У даному розділі необхідно надати дані про сучасний та прогнозований стан довкілля (повітряний та водний простори, ґрунти, ґрунтові води) на території населеного пункту з урахуванням впливу прилеглих територій;

- інформацію про результати досліджень даних стану довкілля з врахуванням результатів діяльності діючих об'єктів, які знаходяться на території даного населеного пункту; дослідити та проаналізувати динаміку

трансформації довкілля з метою оцінювання майбутніх наслідків реалізації документів державного планування);

- екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень). Надати інформацію про основні наявні проблеми населеного пункту, які погіршують стан довкілля, можуть спричинити негативний вплив на здоров'я населення або бути причиною надзвичайних ситуацій; про усі існуючі та проєктовані об'єкти та їх можливий вплив на довкілля (орієнтовні обсяги викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря; забір води з природних джерел та водовідведення; обсяги утворення відходів);

- зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування;

- опис наслідків для довкілля, у тому числі для населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1,3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

- заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування;

- обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки);

- заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

- опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності);

- резюме нетехнічного характеру розраховане на широку аудиторію.

Документ державного планування розробити з урахуванням норм Законів України «Про аквакультуру», «Про рибне господарство», «Про тваринний світ».

**В.о. начальника управління
розвитку територій
та інфраструктури
Вінницької ОВА**

Іван СИВЕНЮК